

KRİPTO VARLIKLAR VE KRİPTO VARLIKLARIN RAPORLANMASI

WEBINAR SONUÇ RAPORU

3 ŞUBAT 2021

Moderatör

Birsen NACAR

Daire Başkanı - Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

Konuřmacılar

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Tansel KAYA

Öğretim Görevlisi - Kadir Has Üniversitesi

Cemil Şinasi TÜRÜN

Öğretim Görevlisi - Boğaziçi Üniversitesi

Samet ARSLAN

Uzman - Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

Ercan AVUL

Uzman - Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
Webinar	2
Sonuç ve Öneriler	21

1. GİRİŞ

Aslında yıllardır bir şekilde varlığını sürdüren, dönem dönem popülerliği artan, dönem dönem adından pek bahsedilmeyen kriptovarlıklar, özellikle pandemi döneminde Merkez Bankaları tarafından basılan paraların yöneldiği bir yatırım aracı olarak yine gündemde kendine yer bulmuştur.

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) olarak, kriptovarlıkların hem teknik yönünün hem de söz konusu varlıklardan kriptoparaların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması hususunun ele alınacağı bir webinar düzenlenmesinin kriptovarlıklarla ilgili oluşan soru işaretlerini azaltma konusunda önemli bir adım olacağı ve kriptovarlıklara özgü oluşturulacak düzenlemelere ışık tutabileceği değerlendirilmiş ve KGK uzmanları ile akademisyenlerden oluşan konuşmacı grubuyla “Kriptovarlıklar ve Kriptovarlıkların Raporlanması” konulu webinar düzenlenmesine karar verilmiştir.

Kriptovarlıkların artan önemine karşın gerek uluslararası alanda gerekse Türkiye’de henüz söz konusu varlıkların muhasebeleştirilmesine ve raporlanmasına özgü yasal bir düzenleme oluşturulmamıştır. Henüz yayımlanmış bir düzenleme olmayışı, kriptovarlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda belirsizliğin hâkim olmasına neden olmaktadır. Yatırım amacıyla elde tutulan kriptoparalar, uluslararası otoriteler tarafından bazı Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla ilişkilendirilmekle birlikte, özellikle kriptopara madenciliğinden elde edilen kriptoparaların nasıl muhasebeleştirilmesi ve raporlanması gerektiğine ilişkin bir yönlendirme dahi bulunmamaktadır.

Bu sebeple kriptoparaların teknik yönüne, mevcut Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS’ler) özelinde nasıl muhasebeleştirilmesi ve raporlanması gerektiğine, bu kapsamda mevcut TFRS’lerin kapsamının, kriptoparaları içerip içermediğine, kriptoparaların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda TFRS’lerde ne gibi değişiklikler yapılabileceğine ilişkin hususların düzenlenecek olan webinarın konularını oluşturmasının faydalı olacağına kanaat getirilmiştir.

Bu doğrultuda 3 Şubat 2021, saat 14.00’te Birsen NACAR moderatörlüğünde düzenlenen ve KGK youtube hesabından da canlı yayımlanan webinar yoğun ilgi görmüştür. Bu raporda konuşmacıların söz konusu webinarda ifade ettikleri görüşlerine ve kriptoparaların muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin önerilerine yer verilmiştir.

Konunun teknik yönü Boğaziçi Üniversitesi’nden Cemil Şinasi TÜRÜN ve Kadir Has Üniversitesinden Tansel KAYA tarafından ele alınmıştır. Kriptoparaların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusu ise Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi’nden Ümmühan ASLAN tarafından genel muhasebe ilkeleri açısından, KGK uzmanları Samet ARSLAN ve Ercan AVUL tarafından ise mevcut TFRS’ler açısından ele alınmıştır.

Düzenlenen söz konusu webinarın ve bu webinar sonucunda oluşturulan bu raporun, bu konuda düzenleme yapacak olan otoriteler, bu konuda bilimsel çalışma yapacak olanlar, kriptovarlık yatırımcıları ve kriptopara madenciliği faaliyetinde bulunanlar dâhil ilgili tüm taraflara faydalı olmasını dileriz.

2. WEBINAR

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Herkese merhaba, hepiniz hoş geldiniz. Bugün değerli konuklarımızla birlikte son günlerin popüler konusu olan kriptovarlıkları konuşacağız. Programımız soru cevap şeklinde ilerleyecek. İlk bölümde bu işin teknik kısmından bahsettikten sonra muhasebe ve raporlama kısmına ayrı bir parantez açarak devam edeceğiz. Kriptopara ve kripto varlıklar konusu son yıllarda sanırım hepimizin bir şekilde gündeminde. Televizyonlarda ve sosyal medyada sık sık karşımıza çıkan bir konu. Aslına bakacak olursak dünyada yeterince farklı türde ve farklı cinsten, farklı para birimi olduğunu görüyoruz. Bankacılık sisteminin gelişmesiyle elektronik ticaret vs. konuları da son yıllarda hızlı bir ivme kazandı. İstedğimiz parayı istediğimiz yerden çok rahat bir şekilde alıp satma imkânımız var. Aynı şekilde paraları çok hızlı bir şekilde transfer etme imkânımız var. Yani sistem yeterince oturmuş gibi gözüküyor.

Ben bu noktada ilk sorumu Şinasi Hocama yöneltmek istiyorum. Sistemler bu kadar gelişmiş para birimleri bu kadar çeşitlendirilmişken bu kriptopara konusu nerden çıktı hocam? Yani böyle bir ihtiyaç neden doğdu? Bize kısaca bahsedebilirsiniz çok sevinirim.

Cemil Şinasi TÜRÜN - Öğretim Görevlisi
Boğaziçi Üniversitesi

Tabi hay hay. Teşekkür ederim davetiniz için. Herkese sağlıklı günler dilerim. Burada konuştuğumuz kriptoparalar başlığı altında işlediğimiz paralar, 2009 yılından beri var hayatımızda; fakat 2009 ile 2014-2015 arasını pek fazla hissetmedik. Çünkü o zaman daha gelişme safhasındalardı. Çıkma sebepleri nedir diye düşündüğümüzde: Bu kriptoparaların çalışan ilk örneğini ortaya koyan, bitcoinin kendi yaratıcısının ifadesiyle, 2008'de Amerika'da yaşanan dünyaya da etkisini gösteren krizden sonra tasarlandığı ve ondan sonra ortaya çıkarıldığını söylüyor. Buradaki asıl amacın "hesapsız ve sınırsız miktarda para basan merkez bankaları sisteminin ya da şu andaki müesses nizamın alternatifini olarak sınırlı ve ölçülebilir miktarda hesap altında olan, miktarını herkesin şeffaf olarak görebileceği bir alternatif ortaya çıkarmak ihtiyacından doğduğunu açıklıyor bunu çıkartan. İsmi Satoshi Nakamoto olduğu söyleniyor; ama gerçek bir isim olmadığını biliyoruz, takma bir isim. Özetle bu işin başlangıcında, bu işin ilk fikrini ortaya koyan, makalesini yazan, yazılımını üreten kişi veya kişilerin bize aktardıkları amaç bu. Yani var olan para sistemindeki sınırlı olmama, hesapsız para basma, miktarın sürekli yükselmesine karşı bir tepki diyebilirim.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Anladım. Peki, hocam bu bitcoin, bu ihtiyacı karşılayacak nitelikte bir şey midir? Yani bu sınırsızlığa bir sınır getirecek nitelikte midir?

Cemil Şinasi TÜRÜN - Öğretim Görevlisi
Boğaziçi Üniversitesi

Evet, doğru bunu sorduğunuz iyi oldu. Burada bitcoinin en önemli özelliği arkasında bir yazılım programının olması. Biz yazılımcılar, Tansel hocam da burada. Kendisinden de rica ediyorum eksik söylediğim yerleri tamamlar. Herhangi bir yazılımcının, bu eğitimi almış birisinin girip inceleyebileceği açık kaynak bir kod var bitcoinde. Dolayısıyla hiç kıyas götürmeyecek derecede, içinde ne yazdığını görüyoruz. Burada yazanları söyleyeyim, çevireyim bizim dünya dilimize. 21 milyon adet sınırı var. Yani üretilebilecek bitcoinlerin olabilecek üst sınırı 21 milyon. Şu anda da dünyada 18 milyon 600 bin kadar -tam en son kontrol etmedim ama- 18 küsur milyon bitcoin çıkartılmış durumda, yani dolaşımda. Ve her gün de bunlara 900 adet ekleniyor. Burada bir algoritma; yani önceden hesaplanmış, planlanmış bir bilgisayar programından bir üretim söz konusu. Dolayısıyla biz mesela 2023 yılının ocak ayında dünyada kaç tane bitcoin olacağını şu anda bilebiliyoruz. Hatta 2023 değil 2123 de bile kaç tane bitcoin olacağını kesinlikle bilebiliyoruz. Çünkü programın içinde bu kayıtlı. Dolayısıyla sınırlama konusunda hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak düzeyde bir durumla karşı karşıyız.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Anladım. Tansel Hocam sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Tansel KAYA - Öğretim Görevlisi
Kadir Has Üniversitesi

Cemil Hocam gayet güzel aktardı. Ben de tüm izleyicilerimize tekrar merhaba diyorum. Sağ olsunlar vakit ayırıp bizi dinliyorlar.

Burada bizim için en önemli konulardan bir tanesi, buna niye ihtiyaç duyuluyor? Uluslararası anlamda tanınan, güvenilen bir muhasebe kaydına ihtiyaç duyuyoruz biz. Devletlerden bağımsız böyle bir ihtiyaç var. Bir de buna katılımcı olan kişilerin önemli bir talebi de sansürlenemez; yani el konulamaz varlıklar üretebilmek. Bu da bir ihtiyaç. Bunlar kripto varlıkların doğmasına yol açıyor. Regüle oldukça bizim piyasalarımızla, mevzuatımızla da entegre oldukça daha sağlıklı noktalara geldiklerini görüyoruz.

Burada mesela önemli bir nokta, ileride değineceğiz, dış ülkelerdeki mevzuattaki düzenlemelerle ilgili. Amerika'da bankacılığı regüle eden kurum bir tebliğ yayımladı. Bu tebliğde dedi ki; kriptoparaların kullanıldığı bu blok zincirler, bu ağlar bizim swift gibi ülkeler arası para transferinde kullandığımız ağlara denktir. Hatta kısmen de daha güvenlidir dedi. Burada tek bir kuruma güvenmektense bütün paydaşların hep beraber denetlediği düzenlediği bir yapı söz konusu. Bununda kendine göre cazibeleri var. Daha da bahsedeceğiz. Takribi on yıl içerisinde önemli ölçüde insanlar nezdinde kabul görmüş durumda.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu Daire Başkanı

Çok teşekkür ederiz. Bu ihtiyaçtan bahsettikten sonra şimdi de isterseniz bu kriptoparaların güvenilirliği konusunu biraz konuşalım. Bildiğiniz üzere geçen hafta Elon Musk'ın Twitter açıklamasına bir bitcoin ifadesi eklemesinden sonra bitcoin fiyatlarının çok sert bir yükseliş göstererek yüzde on civarında, yanlış hatırlamıyorsam, yükseldiğine hepimiz şahit olduk. Bu noktadaki sorum hem Tansel Hocama hem Cemil Hocama gidecek. Yani bu kriptoparalar bir Twitter açıklamasıyla bu kadar speküle edilebiliyorsa, diğer paralara göre dalgalanmalara daha mı açıktır? Spekülatif hareketlere daha mı açıktır? Ya da bu kriptoparaları geleneksel paralarla kıyasladığımızda avantajları ve dezavantajları nedir? İsterseniz biraz da bu konuyla ilgili bilgi verebilerseniz çok seviniriz.

Tansel KAYA - Öğretim Görevlisi
Kadir Has Üniversitesi

Öncelikle bir ufak şakayla başlayım. Yüzde on kriptopara piyasalarında çok alışlageldik çok gündelik bir değer iniş çıkışı. Yüzde otuzlar bile insanların aşına olduğu değerler. Aslında bu bizim normal paranın gündelik kullanımında, ticaretteki kullanımında hoşlanmadığımız bir şey. Yani biz ürünleri alıp satarken tüccarlar olarak veyahut da borçlanırken, bu borcu geri öderken aslında en azından varlığın önemli değişikliklere uğramamasını umuyoruz. Burada da hedefimiz satın alma gücünün değişmemesi. Ama bu kriptoparaların dediğim gibi başlangıç noktasına baktığınızda Bitcoin'i görüyoruz. Bitcoinde bir dijital altın olarak modelleniyor. Bitcolt adındaki bir projeyi kendine temel alıyor, onun üzerine gelişmeler yapmış. Burada da aynı dünyadaki altın rezervlerinin sınırlı olması gibi, sınırlı miktarda bir varlık üzerinden bir para birimi oluşturma gayesi var. Paranın bir kurum tarafından gerekli olması durumunda da sınırsız bir biçimde basılabilmesi insanları belli bir oranda rahatsız ediyor. Hatta da konuşuyoruz 9 trilyona yakın son dönemde basılmış yeni dolarlar var. Bu krizle birlikte bu aslında çok yüksek bir miktar ve siz bu parayı elinde bulunduran kişi ya da kurumlar olarak bir risk altındasınız. Satın alma gücünüz bu sahip olduğunuz varlık üzerinden hızla düşebilir. Ama bunu her zaman için söyleyelim, kapalı bir sistem olduğu için bu Bitcoin gibi kriptoparalar diyorlar ki fiyat ancak arz - taleple belirlenebilir, dışarıdan belirlenemez.

Peki, bu sorunu nasıl çözeceğiz; yani ticarete bunu nasıl kullanacağız, günlük hayatta bunu nasıl kullanacağız? Bunlarda da stabil kriptoparalar adını verdiğimiz bir alt sınıf var. Birden fazla yöntemle

kurum ya da kişiler bizim normal parada rastladığımız satın alma gücünü muhafaza etme yeteneğini taklit etmeye çalışıyorlar. Birincisi nedir? Biz en çok bilinen rezerv parası olarak kullanılan doları temel alalım. Bir kurum bir bankaya bir dolar yatırıyor ve diyor ki ben bunun karşılığında kriptopara üretiyorum ve bunu size veriyorum. Bu bir dijital varlık, bizim e-paramıza da benziyor, dijital paralarımıza benziyor. Bunu diyor siz hızlıca alıp kullanabilirsiniz. Avantajı ne? Kriptoparanın özelliklerine sahip, çok hızlı bir şekilde ülkeler arasında transfer edilebiliyor. Şeffaf biçimde takip edilebiliyor. Varlığı da bankadaki bir 1 dolarla karşılandığı için kıymetinin de 1 dolar civarında kalmasını bekliyoruz. Birinci yaklaşım bu.

İkinci yaklaşım kendi kıymeti oynayan kriptoparaları teminat alarak bir stabil kriptopara üretmek. Zor bir şey. Yani iki tane uçan uçağın arasında ince ipte denge sağlamak gibi. Zaten kendisi oynak, bu varlıklarla bir düzen üretmeye çalışıyorsunuz. Bu ikinci yaklaşım. Bunda da özellikle Dao adı verilen Maker diye bir projenin parçası olan onunla yönetilen bir kriptopara oldukça başarılı, onu da söyleyebiliriz.

Üçüncü olarak da merkez bankalarının yaptığı işlemi merkeziyetsiz olarak çözmeye çalışan algoritmik kriptoparalar var. Burada da yaklaşım şöyle: Merkez bankası elindeki enstrümanları kullanarak kendi basmış olduğu paranın satın alma gücünü sabit tutmaya çalışıyor. Ne yapıyor? Tedavülden para alıyor, biz bunun için yakmak tabirini kullanıyoruz, tedavülden kaldırıyor. Veyahut da yeni paralar basıyor ve bununla bu kıymeti korumaya çalışıyor. Bunu kriptoparalar nezdinde yapmaya çalışan bir program aracılığıyla yapmaya çalışan projeler var. Bunlara da algoritmik stabil kriptoparalar diyoruz. İngilizcesi stable coin. Bu şekilde bizim ticarete, gündelik hayatta, kullanabileceğimiz kriptoparalar ortaya çıkıyor. Demin bahsettiğim Amerika'nın referans verdiği hoş bulduğu şeyler de bunlar. Yani diyor ki dolara endekli olsun, arkasında dolarla desteklensin. Ama sizin bu hoşunuza giden şeffaflık, merkeziyetsizlik gibi özellikleri de barındırsın. Ben bunları bankalar arasındaki mahsuplaşmada kullanmanıza izin vereceğim diyor. Böyle bir düzenleme var. Oldukça konuştum. Cemil Hocama sözü vereyim.

Cemil Şinasi TÜRÜN - Öğretim Görevlisi
Boğaziçi Üniversitesi

Şimdi bu bitcoin denilen şey insanların, izleyicilerimizin kafasında canlanmayabilir. Biraz canlansın diye bildikleri bazı programlara benzeterek müsaadenizle anlatayım. Mesela Excel diye bir yazılım var herkes tanıyordur. Esasında bitcoin dediğimiz şey bir çeşit Excel programı. Yani benzetmemi Tansel hocam inşallah kabul eder. Yani basit bir benzetme yapmaya çalışıyorum. Bu Excelin içerisinde 2009'daki bu programın çıkışından beri yapılmış olan tüm bitcoin alışverişleri kayıtlı arkadaşlar. Tamamının log -işlem kayıtları- dediğimiz; yani kişilerden kişilere olan tüm kayıtların hepsi orada var. Siz isterseniz bunların hepsini birer birer görebiliyorsunuz. Yani hiçbirisi kapalı değil. Bir banka database'i, bir banka veritabanı gibi değil yani. Şimdi mesela bir x bankasında kimin kime transfer yaptığını bilemeyiz, ne miktarda yaptığını da bilemeyiz. Bitcoinde de kimin kime transfer yaptığını görmüyoruz evet. O şifreli olarak, yüksek bir şifreyle korunuyor. Ama miktar olarak zaman ve saat olarak hatta saniye olarak görebiliyoruz. Bu enteresan bir özellik. Ben bunu genel olarak eğitimlerde arkadaşlara anlattığımda hep ilgi çeken bir bilgi olduğunu gördüm. Dolayısıyla bunu paylaşmak istiyorum. Yani bir kere burada bir muhasebe programı var. Bir çeşit Excel artı muhasebe programı gibi görebiliriz. İçerisindeki bütün kayıtlar hepsi görünür durumda. Ayrıca sadece kişilerin isimleri değil onların adresleri bir çeşit IBAN'ları var. Şimdi bu kayıtları güncel tutmak için sistem nefes alır gibi on dakikada bir kendisini senkronize ediyor. On dakikalık böyle senkronize etme ritmi var. Bu on dakikalık süre, baştan demiştim bir program çalışıyor diye, o programın içine gömülü bir süre. Yani o süreyi daha da azaltmak şansımız yok şu anda. Bu nedenle de bitcoin bu on dakikalık süreden dolayı sıradan alışverişte bakkalda geçebilecek bir para değil. Yani bugün panelimizin varlık sebebi açısından söylüyorum bitcoin bir currency, bir para birimi değil. Ama Tansel'in anlattığı gibi para birimlerine benzeyen sokakta kullanılabilecek başka yeni ürünler ortaya çıkartıldı; ama bitcoin bunlardan bir tanesi değil.

Bitcoin şu anda ne işe yarıyor? Bitcoin şu anda daha çok değer taşımaya yarıyor. Yani bu para fonksiyonlarının, üç tane para fonksiyonu var. Bir tanesi değiş tokuş aracı olması, bir tanesi muhasebe kaydı aracı olması; yani değer atfetmemizi sağlaması, bir tanesi de değerini kendisini koruması. Şu anda bitcoin alışverişlerde kullanılmıyor, hiçbir şekilde pratik değil o yüzden kullanılmıyor. Ama bir alışveriş aracı olarak isterseniz kullanabilirsiniz. Esas değer taşıma amacı şu anda öne çıkmış durumda. Bitcoin için konuşuyorum değer taşıma aracı. Yani insanlar aynı altın gibi, Tansel de benzetmesini yaptı, bir dijital altın gibi, altına yatırım yapar gibi şu anda bitcoine yatırım yapabiliyorlar. Yani bunu bir yatırım aracı olarak görüyorlar.

Bir önemli vurgulamam gereken konuda, deminki ile bağlantılı olarak çok şöyle bir düşünce var: Bitcoin karanlık düşünceler için uygun, kumar için uygun, yok efendim karanlık alışverişler, kapalı alışverişler veyahut da kara para aklama gibi işlerde çok kullanılıyor diye bir inanış var kamuoyunda. Ben şöyle düzeltelim bu inanışı. Kullanabileceğim son para bitcoindir bu işler için. Çünkü her şey kayıt altında demin dediğim gibi, görünüyor. Şimdi diyeceksiniz ki peki ama A'dan B'ye transferi gözüküyor. Fakat devletler seviyesinde baktıkları zaman bunlara IP adresinden yani sizin o işlemi yaptığınız bilgisayarın numarasından kolaylıkla bulunabiliyorlar. Anlatılabildim değil mi? O zaman gerçekten karanlık işler çeviren büyük oyuncular için bitcoin hiç uygun bir araç değil. Bir kere bu düzeltmeyi yapalım.

Yani biz bu karanlık işlerde kullanılıyor sözünü çok ciddiye aldığımız zaman faydalı özelliklerini kaçırmış oluyoruz. Ben bu faydalı özellikleri söylemeye çalıştım. Yani bir muhasebe kaydı var. Muhasebe kaydı da üçüncü kayıt dediğimiz bizlerin işlem yapan iki tarafın dışında bir kayıt. Yani burada Ümmühan Hocama işaret ederek söyleyeyim. Onlardan öğrendiğim bir bilgi bu. 2017 yılının yazında galiba beraber bir çalışma grubundaydık. 1400'lerden beri muhasebede çift kayıt sistemi var. "double entry bookkeeping" İngilizcesi, iki kayıtlı muhasebe sistemi. Bu bitcoin ile gelen blockchain kayıt sistemi ise üçüncü bir dışarıda bir yeni kayıt oluşturulması ve bunun işlem bazlı tutulması, burada bir yenilik, burada bir inovasyon var. Bu inovasyonu görmezsek çok önemli bir şey kaçırmış oluruz. Ben bununla şimdilik sözlerimi tamamlayayım.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Teşekkür ederim hocam. Bu konuda sanırım sizin Ümmühan Hocayla beraber yazdığınız bir makale de var. Merak edenlerin okumalarını tavsiye ederim. Peki hocam şimdi de biraz bu kriptoparalar hakkında istatistiki birkaç bilgide aslında sizden alırsak çok sevinirim. Piyasa büyüklüğü ve günlük işlem hacmi ne kadardır bu cryptocurrency'lerin ve bu piyasa büyüklüğü belirli bir grubun elinde mi tutuluyor, yoksa genel olarak piyasaya yaygın bir görünüm mü görüyorsunuz? O konuda biraz bize bilgi verebilir misiniz?

Cemil Şinasi TÜRÜN - Öğretim Görevlisi
Boğaziçi Üniversitesi

Tabi şu anda bu sorduğunuz sonuncusu hariç sorduğunuz soruların hepsinin cevabı açık olarak yayınlanıyor. Hemen şu anda ben internetten bakarak söylüyorum. Bitcoinin şuan an itibarıyla değeri 36 bin dolar açık pazardaki değeri bu. Toplam büyüklüğü demin dediğim gibi 18 milyon 618 bin adet varmış. Çarptığınız zaman bu ikisini piyasa değeri yani market capitali 668 milyar dolar. Bir de Ethereum diye ikinci sırada olan bir kriptopara daha var. Bu da çok önemli bu arada biz bitcoini konuşuyoruz ama ethereum da çok önemli. Çünkü ethereum kendi üzerinde başka sistemlerin çalışmasına da yardımcı oluyor. Ethereum'un büyüklüğü 176 milyar dolar fiyatı da 1549 dolara yükseldi. Şu an tüm zamanların en yüksek fiyatında seyrediyor. Bir de toplam olarak bütün kriptoparalarınki, bu altcoin dediğimiz şeyleri de içeriyor, bir sürü değişik binlerce kriptoparayı da içeriyor.

Bu arada da arkadaşlarımıza bir uyarı daha yapayım. Bunların hepsi kriptopara değil arkadaşlar. Bunların bir kısmı şirket ve burada bu altcoinlerin hepsinin listelendiği listelerde gördüğümüz fiyatları aslında hisse senetlerinin değeri olarak görmemiz lazım. Dolayısıyla bunların bir yüzde 75-80 i aslında şirket gibi mütalaa edilmesi lazım ve bunları da coin ve tokenen farklı olarak hisse senedi olarak görülebilir.

Diğer sorunuza geleyim. Şu anda dünyada bütün bitcoin, altcoin hepsinin piyasa değeri 1 trilyon doların üzerinde, 1 trilyon 78 milyar dolar. Şimdi bu büyüklük ne, bir kıyaslama için söyleyeyim. Tüm altın, dünyadaki tüm altının piyasa değeri 10 trilyon civarında. Dolayısıyla tüm kriptoparalar, boyut olarak dünyadaki bütün altının onda biri kadar şu anda. Yani bir referans oluştursun diye söylüyorum. Esasında çok çok büyük de değil; yani manipüle edilebilir bir miktarda. Manipüle edilebilir lafını eder etmez de Birsen Hanımın son sorduğu soruya geliyoruz. Dağılım nasıl? Şimdi buradaki dağılım 18 milyon 600 bin bitcoinin dağılımı, tabi bu geçmişten itibaren geldiği için 2009-2010-2011-2012 yıllarında üretilmiş olan bitcoinlerin çoğu şu anda hala kıpırdamamış, hala cüzdanlarda duruyor. Bu cüzdanlarda duranların bir sahibi var da mı duruyor, bir gün bozabilir mi? Bu mesela Satoshi ismindeki kişi hakkında deniliyor ki 1 milyon adet bitcoin onun adına kayıtlı. Bunları bilmiyoruz. Kıpırdamadığı sürece o kişilerin kim oldukları

konusunda hiçbir fikrimiz oluşmuyor. Ancak şu anda piyasada değiş tokuş edilen bitcoinlerin 3 buçuk milyon adedi çok hızlı, ayda bir oynuyor öyle söyleyelim. Bir ay içerisinde 3 buçuk milyon adet bitcoin el değiştiriyor. Bir günde de ortalama 150 bin ile 200 bin arasında bitcoin cüzdan değiştiriyor reel anlamda. Bir de sanal işlemler var, sanal işlemleri ayıkladıktan sonraki rakam bu. Umarım bunlar bir fikir vermiştir. Yani aslında, hâlihazırda yüksek düzeyde dolar basabilen büyük bankaların manipülasyonuna açıktır bitcoin. Bunu da söylemeden geçmeyeyim.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Çok teşekkür ederiz hocam. Kendi adıma altın büyüklüğü ile bitcoinin kıyasını yapmanız bayağı faydalı oldu. Şimdi de biraz konuyu uluslararası platform açısından değerlendirmek istiyorum. Bu sorum hem Tansel Hocama hem Cemil Hocama gidiyor. Bu konuya bu cryptocurrency konusuna bakış açısı nedir? Yani yasal olarak bu kriptoparaları kabul eden ya da yasaklayan ülkeler var mı? Hani bir regülasyon ihtiyacı sanırım var, konuşuluyor zaman zaman ülkeler açısından da. Bu konuda bir adım atmış ülke var mı böyle ülke örnekleri görüyor muyuz? Diğer sorum da bu. Buyurun Tansel Hocam isterseniz ya da Cemil Hocam hanginiz isterseniz başlayalım.

Tansel KAYA - Öğretim Görevlisi
Kadir Has Üniversitesi

Ben kısaca bazı şeyler yapayım bunu böyle karşılıklı cevaplayalım Cemil Hocamla. İkimizin de katkıda bulunmak isteyeceği konular olacaktır. Devletlerin buradaki en önemli refleksi öncelikli olarak bir yatırımcısını korumak. Yani kendi vatandaşlarının bir yatırımda bulunduğu durumda bir zarar görmesini engellemek. Çünkü bunlar bahsettiğimiz gibi borsalarda alınıyor satılıyor ve menkul kıymet özelliği taşıma ihtimali de var. İkincisi de burada eğer bir değer artışı söz konusuysa bunu vergilendirebilmek. Bunlar en önemli iki konu.

Başta büyüklüğü sebebiyle hani ekonominin çok küçük bir bölümünde olduğu için genelde göz ardı ediliyor. Olumsuzluklar olmaya başladığında ya da olumlu gelişmeler olmaya başladığında büyüme gerçekleşti, artık regüle edilme zamanı gelmiş oluyor. Ben iki ülkeye dikkat çekeceğim. Diğer ülkelerden Cemil Abi bahsedecektir. Bir tanesi Amerika bir tanesi Almanya. Özellikle vergilendirme açısından bahsedeceğim bundan. Burada Avrupa ülkeleri, yine Cemil Hocam detaylı aktaracaktır, Avrupa Birliği'nin bu yöndeki görüşü; önemli bir tehdit olarak bunu addediyorlar bankacılık sistemlerine ve ekonomilerine. Ama şu anlamda bir tehdit: Amerika'nın ve Çin'in burada yine baskın bir teknolojik liderliği söz konusu olursa bunun Euro'ya ve Avrupa Birliği bankacılık sistemine çok büyük bir hasar verebileceğinden korkuyorlar. Böyle bir korku var. Dolayısıyla Almanya'nın alışlagelmiş ataletinden ziyade son derece ilerici düzenleme faaliyetleri var. Ve şu an Almanya'da kripto varlıklar tasnif edilmiş durumdadır. Biraz sonra bahsedeceğiz. İşte hizmet tokeni nedir, kriptopara nedir, menkul kıymet özelliği olan token nedir? Bunları tanımlamış durumdadır. Bankalar kripto varlıkları emanet olarak alabiliyorlar.

Vergi cinsinden baktığımızda da öncelikle bir şey yok. Bu İngiltere'de legal tender adı verilen firmaların veya kurumların kabul etmesi zorunluluğu olan, karşılığı olan bir şey değil, bir varlık değil. Aynı zamanda başlangıç noktasında her zaman bir kurum ya da kişi bunu arz etmediği için e-para olarak da nitelendirilmiyor. Ama Almanya'da özel hukukun bir parçası olarak geçiyorlar. Onlarda gelir vergisi kanununun bir 23'üncü bendi var. Orada deniyor ki bunlar spekülasyon varlıkları. Spekülasyon varlıklarının alım satımı gerçekleşiyor, spekülasyon işlemler diye geçiyor bunlar. Burada eğer siz böyle bir varlığı alırsanız bir yıl süreyle elinizde tutarsanız bundan gelir vergisi ödemiyorsunuz. Eğer bir yılın altındaki bir sürede satarsanız bundan doğan kazancın vergisini ödememiz gerek. Ama yine 600 Euro'ya kadar da bir muafiyet söz konusu. Bunlar gerçek kişiler için geçerli. Kurumlarda bu geçerlilik, bu muafiyet söz konusu değil. Kurumun tipine bağlı olarak gelir vergisi veya kurumlar vergisini onlar ödüyorlar.

Buradaki önemli sıkıntılardan bir tanesine, Bitcoin örneğini alalım. Bitcoinin siz sisteminin çalışmasına destek olabiliyorsunuz. Bu destek olma sürecinde de size belli bir miktar bitcoin ödülü veriliyor. Bu zaten Bitcoinin ortaya çıkış şekli. Kapalı bir sistem olduğu için dışarıdan birisi getirip bunu, bizim itibari paralarda olduğu gibi, ben bunu bastım bunu kabul edin demiyor. Bu yöntemle ortaya çıkıyor. Dolayısıyla bunu

tanıyorlar. Eğer siz diyor bir madencilik faaliyetinde bulunuyorsanız ve bundan doğan giderleriniz varsa, bunu sattığınız gelirinizden düşebilirsiniz diyor, bu tanınıyor. Ayrıca önemli bir problemde, normalde siz bu bitcoinleri farklı zamanlarda farklı fiyatlardan alıyorsunuz. Dediğiniz gibi yani çok oynak bir piyasa ve çok düşük bir fiyattan da almış olabilirsiniz, yüksek fiyattan da almış olabilirsiniz. Bunun şeyi nasıl yapılacak, hangisini biz baz alacağız? Bavyera eyaletinin yaklaşımı bu dövizlerde olduğu gibi diyor ki ilk giren ve ilk çıkan eşleştirelim. First In First Out. İlk aldığınız bitcoin ilk sattığınız bitcoine denktir diyor. Böyle bir yaklaşımları var. Ama yine de burada vatandaşlara tavsiye edilen şey şu: Tüm Bitcoin işlemlerini dökümanite ediyorlar hangi tarihte, hangi borsa aracılığıyla; ne kadara aldılar, ne kadara sattılar, bir yıllık süre gerçekleşti mi burada, vergiye tabi olan miktarlar nedir? Bu da aslında oldukça zor, karmaşık bir konu. Bunu Amerika'da yapıyor benzer bir biçimde. Diyor ki lütfen diyor aldıklarınızı sattıklarınızı belirtin. Bunlardan doğan gelirinizi beyan edin bizde vergilendirelim. Burada da bireyler bunun içinden çıkamayabiliyorlar. Yine profesyonel mali müşavirler burada onlara destek veriyor bu konuda. Ama iki devlette hem Amerika'da hem Almanya'da bunun vergilendirilmesi konusunda bir adım atmışlar. Adım attıklarında da aslında güzel de bir şey oluyor, bir tanınma geçekleşiyor. Biz şu anda kurumlarında bitcoin edindiklerini görüyoruz. Özellikle bir firma var bizim dikkatimizi çeken Microstrategy adında bir firma çok yüklü alımlar yapıyor. Ve biz gitgide daha fazla tanınmanın regülasyon getireceğini biz burada düşünüyoruz.

Son bir konudan daha bahsedeyim bırakayım burayı. Menkul kıymet özelliği taşıyorsa da bir kripto varlık; yani bir yönetim hakkı veriyorsa, temettü dağıtıyorsa, bir varlığa karşı geliyorsa; Amerika diyor ki benim vatandaşlarıma siz bunu böyle kafanıza göre satamazsınız, bu suç unsurudur. Oradaki kurum SEC bizde de SPK benzer özelliklere sahip, vatandaşlarını koruma yönünde. Diyor ki insanlar gelip düzensiz biçimde bize menkul kıymet satamazlar. Amerika'nın bu yönde kesin kuralları var. Ama orada regüle biçimde Amerikan vatandaşlarına ve yatırımcılara satılabilecek şekilde siz menkul kıymet özelliği olan kripto varlık arz edebiliyorsunuz. Bu Almanya'da da yapılabiliyor. Yani Almanya'dan onay alarak siz bu tarz varlıklar ihraç edebiliyorsunuz ve bunlar satılabiliyorlar, diyeyim Cemil Hocamıza sözü vereyim.

Cemil Şinasi TÜRÜN - Öğretim Görevlisi
Boğaziçi Üniversitesi

Sağ ol teşekkür ederim epey detaylı açıkladı. Esasında bir şeyi atlamadan onu söyleyerek geleyim. Coin ve token farklı şeyler. Şimdi coin dediğiniz zaman kendi blockchain üzerinde işleyen bir para benzeri diyelim, bitcoin mesela örnek, böyle bir varlığın adına coin diyoruz. Token ise başkasının, mesela ethereum çok kullanılıyor, başkasının blockchaini üzerinde işleyen bir muhasebe kaydı temelde. Yani token aslında bir muhasebe kaydı ve özelliği de unique yani tekil bir sayıyla ve zamanla bu ifade kayıt edilmiş durumda. Dolayısıyla kaçak köçek yani bunun neredeydi kayboldu birbirine eşit olması gibi olasılıkları yok. Şimdi tokenlar ne için kullanıyor, tokenlar daha çok varlıklara karşılık bir muhasebe kaydını tekillemek için kullanılıyor. Şimde eğer bir token söz konusu ise yapılacak işlemler bazen farklılaşıyor coine göre ama coinlerde de ve tokenlarda da şunu mutlaka işaret etmemiz lazım tümü tekil bir şekilde bir sayı ile takip altında. Bu sokakta kullandığımız paralarda böyle bir özellik yok. Yani ben kağıt para da olsa bankadaki dijital liramda olsa diyelim Birsen hanıma ben yüz lira transfer yaptıysam o yüz lira benim daha önce kimden aldığım yüz lira olduğu kayıtlı tutulmuyor. Onlar birbirlerini eritiyor yani bunlar aslında fungibility dediğimiz bir kavram ile takip ifade ediliyor. Halbuki burada coinler ve tokenlar bu toplantının amacı açısından çok önemli. Hepsinin "unique" yani tekil bir kaydı var. Yani damga pulu gibi eskiden vardı damga pulu, hepsinin üzerinde bir numara vardı ve o eşsizdi. Şimdi ülkelere gelince, ülkeler Tansel'in anlattığı gibi Almanya ve Amerika biraz farklı farklı bakıyorlar. Bundan birkaç yıl önce Japonya dediki ben bunu currency yani para birimi kabul ediyorum, bitcoin için. Hatta sigorta ödemelerinde falan geçerli kıldı. Biz o zaman şaşırdık yani bu işle ilgilenen insanlar bu Japonya'nın bu kadar öncü bir hareket öncü diyorum ama belki de yanlış bir hareket yapmış olmasını şaşıracak karşıladık. Arkasından bir boşluk oldu uzun zaman hiçbir ülke bu konularda yorum yapmadıktan sonra Rusya geçen yıl 2020'nin galiba Ekim ayıydı regüle etti bu kriptoparaları ve dedi ki bunlar dijital emtiadır, yani commodity'dir. Şimdi bu farklı bir görüş tabi. Bana sorsanız ben her ikisi de değil derdim ama burada önemli bir husus ne amaçla kullanıldığına bağlı olarak ki bunu diğer arkadaşlarımda mutlaka bugün anlatacaklardır, hangi amaçla kullanıldığına bağlı olarak farklı tezahürleri oluyor bu tokenların ve coinlerin. Bu farklı tezahüre göre yorumlanması gerekiyor belki de ve o farklı tezahüre göre de vergilendirilmesi gerekiyor. Dolayısıyla bazı

durumda menkul kıymet gibi vergilendirilmesi doğru olacakken bazı durumlarda dijital emtia gibi muamele görmesi doğru olabilir. Şimdi Avrupa’da demin Almanya’yı söyledi Tansel BIS diye bir kurum var Bank for International Settlements bugünkü kullandığımız fiat para diye tabir ettiğimiz kaydi paraların bir merkezi takas bankı var. Basel’de bu. Basel de, İsviçre’deki bu kuruluş geçen sene bir rapor yayınladı, geçen senenin sonuna doğru ve bir tavsiye rapor niteliğinde bu. Merkez Bankaları için yayınladı bu raporunu. O tavsiye raporunu ben okudum içinde diyor ki esasında bu kriptoparalara çok bir şey söylemiyor ama stabil tokenlara, stabil coin diye demin Tansel’in bahsettiği yani dolara denk TL’ye denk stabil tokenlara ciddi karşı çıkacaklarını işaret ediyor ve burada da Facebook’un yaptığı Libra şimdiki adı değişti Diem oldu ama, Libranın özellikle vurgulandığını görüyoruz. Yani esasında şuanki müesses nizamın Merkez Bankaları sisteminin, BIS, onların yani Merkez Bankalarının Merkez Bankası gibi kabul edebilirsiniz BIS’i. BIS’in görüşü burda esas bitcoin değil diyor bizi korkutan bu Libra gibi şeyler çünkü onların kullanıldığı Facebook gibi Instagram gibi sosyal networklerin iki üç milyar kullanıcısı var dünyada ve bunların çok hızlı bir şekilde ülke kontrollerini aşarak uluslararası para transferini hızlandıracağından korkuyorlar. Anlatabildim değil mi? Burda çünkü o sefer bu Facebook kontrolünde olursa demin anlattığım sayı ile takip de ortadan kalkacak yani bu şeffaflık da ortadan kalkacak. Hâlbuki bitcoin ethereum gibi tokenlar ve coinler çok şeffaf bir şekilde izlenebiliyor bizler girip kayıtlarını görebiliyoruz ama Libra bu kayıtları açmayabilir yani Facebook bu kayıtları -public- kamuya açık yapmayabilir. Yapmak zorunda değil, özel bir şirket. Dolayısıyla ben bunların hepsini vurgulamış olayım umarım boşlukta bir şey bırakmamışım. Bir de şunu söyleyeyim kriptoparaların düzenlenmesi ayrı bir konu borsaların düzenlenmesi ayrı bir konu. Kriptopara alım satımı yapan borsalar var. Bu borsalar demin anlattığım bitcoin sistemi ya da ethereum sisteminden bağımsız olarak yani saklama yapıyorlar. Banka gibi bu tokenları ve coinleri kendi bünyelerinde kaydını tutarak bir çeşit bankacılık yapıyorlar bizim adımıza yani sıradan insanın adına. Şimdi onların düzenlenmesi yapıldığı takdirde ki böyle bir düşünce olabilir şu anda SPK’nın gündeminde. O zaman vergilendirme için aynı bu günkü aracı kurumlar gibi yani borsa aracı kurumlarını düşünün aynı onlar gibi bu borsalara da BtcTürk gibi, Paribu gibi borsalara da bir çeşit aracı kurum rolü verileceğini tahmin ediyorum ki bu mantıklı olacaktır yani desteklediğim bir öneri olur. Burada durayım daha da detaylı sorarsanız devam ederiz.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Evet, zaman kalırsa hocam devam edelim bu konuyla ilgili dediğiniz gibi ayrıca bu coin token farkına da girdiğimiz iyi oldu çünkü programın ilerleyen dakikalarında bu farktan hareketle bunların raporlanması konusuna ayrıca bir parantez açacağız. Şimdi bu zaman kadar olan bölümünde programımızın daha çok teknik, merak edilen, temel soruları yöneltmeye çalıştım. Hem Cemil hocama hem Tansel hocama çok teşekkür ediyorum katkılarından dolayı. Şimdi isterseniz konunun biraz daha bizim ilgilendiğimiz boyutuyla muhasebe ve raporlama konusunu konuşarak devam edelim. Bu noktada ilk sorumu ben Ümmühan hocama yöneltmek istiyorum. Hocam, bu kriptoparaları muhasebe teorisi açısından yani varlık teorisi açısından ve mevcut Tekdüzen Hesap Planı ve Muhasebe Sistemi Uygulamalar Genel Tebliği kapsamında nasıl değerlendirirsiniz, bunların raporlanması konusunu bu konuyu cevaplayabilirsek çok sevinirim.

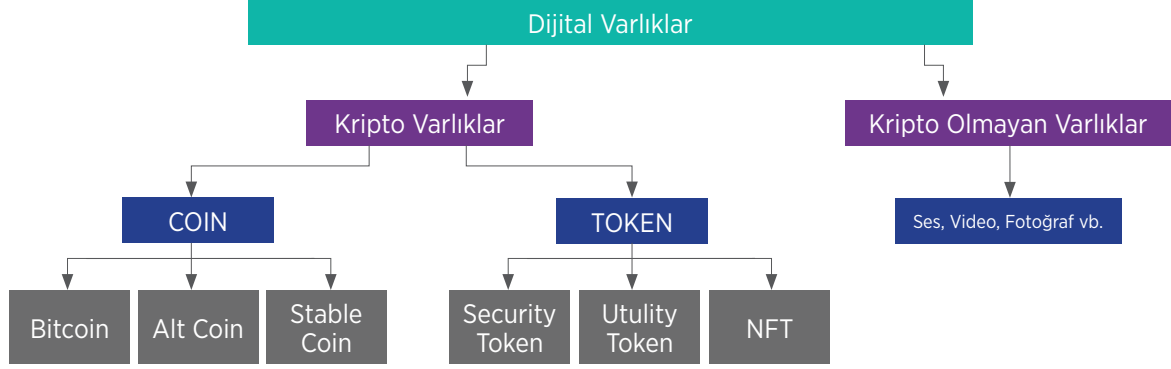

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN
Şeyh Edebalı Üniversitesi

Kripto varlık kavramını tanımlamadan önce dijital varlık kavramının tanımlanması anlamlı olacaktır. Dijital kelimesi Latince parmak anlamına gelen digitus kelimesinde digitalis kelimesine ve 15. YY’da dijital kelimesine dönüşmüştür. Parmak veya tek haneli 0’dan 9’a kadar olan rakam anlamına gelmektedir. Dijital varlık kavramı ise, 1’ler ve 0’lar olarak gösterilebilen her değer olarak ifade edilmektedir. Bir diğer tanımda ise dijital formda temsil edilen, kendine has bir değere sahip ya da sonradan değer kazanan şeyler şeklinde tanımlanmaktadır. 1990’larda dijital varlık denildiğinde, ses kayıtları, videolar, resimler akla gelirken 2008 yılından bu yana gündemde olan blokzincir teknolojisi ile dijital varlık denildiğinde kripto varlıklar akla gelmektedir. Bu bağlamda dijital varlıklar kendi içinde kripto olan ve kripto olmayan dijital varlıklar olarak iki ana gruba ayrılmaktadır.

Kripto varlıklar; dağıtık defter teknolojisinin bir uygulaması olarak ortaya çıkan ve elektronik ortamda aktarım, saklama ve takas faaliyetlerine konu edilebilen bir değerin veya sözleşmeden doğan bir hakkın güvenli dijital ortamda kriptografik olarak temsilini ifade etmektedir. Kripto varlıklar da kendi içinde coin ve token olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu iki kripto varlık türünün de kendi içinde alt kırılımları bulunmaktadır. Aşağıdaki şekilde bu ayrım daha net bir şekilde ortaya konulmuştur.

Coin kavramı dilimizdeki akçe kavramı ile örtüşmektedir. Token kavramı ise dijital ortamda, gerçek yaşamdaki bir emtiayı, gayrimenkulü, bir hizmeti veya bir sanat eserini temsil eden belirteç olarak ifade edilmektedir.

Muhasebede kayıt altına alınan varlıkların temelde üç ana özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bunlar, varlıkların işletmeye fayda yaratacak olması, varlıkların işletmenin kontrolünde olması ve varlıkların değerinin parasal olarak ölçülebilmesidir. Kripto varlıklar da işletmeye fayda sağlayan, işletmenin kontrolünde olan ve parasal değeri olan varlıklardır.

Ancak Kripto varlıkların özellikleri ile mevcut varlıkların özellikleri arasındaki içeriksel farklılıktan dolayı kripto varlıkların hangi sınıf altında muhasebe kayıtlarının yapılacağı tartışmaların odağını oluşturmaktadır. Yapılan tartışmalarda kripto varlıkların; Nakit ve Nakit Benzeri, Finansal Yatırım, Stok veya Maddi Olmayan Durak Varlık sınıfları içinde kayıt altına alınabileceği üzerine önerilerde bulunmaktadır.

Kripto varlıkların “nakit ve nakit benzerleri” hesap sınıfında yer almasının içinde bulunduğumuz zaman diliminde mümkün olmayacağı öne sürülmektedir. Bunun sebebi ise mevcut muhasebe sisteminde nakit ve nakit benzeri olarak kabul edilen varlıkların merkezi kurumlar tarafından basılan ve kullanıma sürülen tedavüldeki fiat paralar ile ölçülmesi ve bu tür paraları temsil etmesinden dolayı, Kripto varlıkların, bir merkeze bağlı olarak değil dağıtık defter teknolojisi ile üretilmiş olmasından dolayı bu grup içerisinde sınıflandırılmasının uygun olmayacağı ifade edilmektedir.

Kripto varlıkların finansal yatırımlar grubu altında muhasebeleştirilmesinin de uygun olmayacağı ifade edilmektedir. Bunun sebebi ise bir varlığın finansal yatırım olabilmesi için, belirli bir vadesinin olması, faiz veya kâr payı geliri getirmesi veya alım ve satıma konu olması gerekmektedir. Alım ve satıma konu olması açısından kripto varlıklar finansal yatırım olarak değerlendirilirken; getirisinin faiz ve kar payı olmaması ve bir sözleşmeye dayalı olmamasından dolayı bu sınıf altında kayda alınmasının da uygun olmayacağı ifade edilmektedir.

Stok olarak değerlendirilmesi konusunda ise yine bu varlıkların fiziksel bir özelliğe sahip olmaması, üretmek ve ya satmak için depolanmasının mümkün olmaması kripto varlıkların stok olarak değerlendirilmesinin de uygun olmayacağı yorumlarının yapılmasına neden olmaktadır.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi birçok uluslararası muhasebe kurum ve kuruluşlarının ortak görüşü kripto varlıkların sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlık sınıfında muhasebeleştirilmesinin uygun olacağı yönünde olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Kriptoparaların Sınıflandırılması Üzerine Öne Sürülen Görüşler

	IASB	ACCA	AICPA	AASB	ASBJ	E&Y	KPMG	PwC	Deloitte
Nakit/Nakit Benzeri	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Finansal Araç	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Stok	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Maddi Olmayan Duran Varlık	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	-	✓
UMS 21 Paragraf 16 Gereği Parasal Olmayan Kalem	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Yabancı Para	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dijital Varlık	-	-	-	-	X	-	-	-	-
Dijital Para	-	-	-	-	✓	-	-	-	-

Kaynak: Aslan,Ü, Kripto Para Muhasebesi Üzerine Yapılan Tartışmalar ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri, Tide Academia Dergisi, Cilt: 2,Sayı:2,Aralık 2020

Ölçüm ilk muhasebeleştirmeden sonra ilgili kalemlerin raporlama tarihinde hangi değerleri üzerinden raporlanacağını konu alır. Ölçüm raporlamanın gerçeği yansıtmaları açısından oldukça önemlidir. Kriptoparaların, ilk muhasebeleştirmeden sonra hangi değerlendirme ölçüsüne göre ölçüleceği, ilk muhasebeleştirmede hangi sınıfa alındıklarına bağlıdır.

Kriptoparaların maddi olmayan duran varlık sınıfına alınması veya aracı kurumun elinde alım satım amaçlı kısa vadeli stok (IAS 2 kapsamında stok niteliği taşımayan) olarak sınıflandırılması durumunda ölçüm değerleri farklı olacaktır.

AICPA'nın çalışmasına göre, eğer bir kripto varlık bir maddi olmayan duran varlık olarak(ömürü belli olmayan) sınıflandırılmış ise, amortismanı tabi tutulmaz ve maliyet değeri ya da yeniden değerlendirme modeline göre değerlendirilir. Değer düşüklüğü testine tabidirler ve eğer bir değer düşüklüğü meydana gelmesi durumunda değer düşüklüğü K/Z'da muhasebeleştirilir.

AICPA, değer düşüklüğünün belirlenmesinde işletmelerin hangi değişkenleri dikkate alacaklarını belirlemeleri gerektiğine de vurgu yapmıştır.

FASB'ın (ASC 350-30-35-20) sayılı düzenlemesinde, belirsiz ömürlü bir maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılan bir kripto varlığın gerçeğe uygun değeri, bir raporlama döneminin ortasında defter değerinin altına düştüyse (yani değer düşüklüğü meydana gelmişse), ve ilgili varlığın değeri eğer aynı dönemin sonunda geri kazanılsa bile değer düşüklüğü kaydı iptal edilmez

ACCA 'ya göre bir kriptopara IAS 38 kapsamında değerlendirilecek ise maliyet veya yeniden değerlendirme modeline göre ölçülecektir. Maliyet bedeline göre ilgili varlık ilk maliyet değeri üzerinden ölçülür. Maliyet değerinden varsa amortisman ve değer düşüklükleri indirilir. Eğer ilgili kriptoparanın aktif bir piyasası var ise yeniden değerlendirme modeline göre ölçülmesi gereklidir. Yeniden değerlendirme modeli kullanılarak ölçülen bir varlık sınıfında aktif piyasası bulunmayan varlıklar varsa, bu varlıklar maliyet modeline göre ölçülmelidir.

UMS 38 maddi olmayan duran varlıkların maliyet veya yeniden değerlemeyle ölçülmesine olanak tanır. Maliyet modeli kullanılarak, maddi olmayan duran varlıklar ilk muhasebeleştirme maliyetiyle ölçülür ve daha sonra maliyet değeri birikmiş itfa payları ve değer düşüklüğü kayıpları ile ölçülür. Yeniden değerlendirme modelini kullanarak maddi olmayan duran varlıklar, etkin bir piyasa olması durumunda yeniden değerlendirilmiş bir tutarda taşınabilir; ancak bu tüm kriptopara birimleri için geçerli olmayabilir. Belirli bir varlık sınıfındaki tüm varlıklar için aynı ölçüm modeli kullanılmalıdır. Eğer kriptoparanızı süresiz yararlı ömrü olan bir maddi olmayan duran varlık grubunda sınıflamış iseniz bu varlıklar itfa edilmez, ancak değer düşüklüğü testi yıllık olarak yapılmalıdır.

Japonya Muhasebe Standartları Kurulu yayınladıkları standart uyarınca, bir işletme tarafından kendi adına elde tutulan aktif bir piyasası olan sanal para birimlerinin, piyasa değerine göre ölçülmesini önermektedirler.

Sonuç olarak kripto varlıkların hangi varlık sınıfına alınacağı bu varlıkların raporlama tarihinde nasıl ölçüleceği sorusuna da yanıt olacaktır. Varlığın özelliğine bağlı olarak değerlemesi ve ölçümü yapılacaktır.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Teşekkür ederiz hocam katkılarınız için Ümmühan hocam hem muhasebe teorisi için hem de mevcut Muhasebe Sistemi Uygulamalar Genel Tebliği açısından değerlendirdi. Benim kişisel görüşüm açıkçası bir revizyon, yani biz bunu kurumdaki arkadaşlarla da görüşüyoruz konuşuyoruz, Ercan bey ve Samet beyde daha detaylıca açıklayacaklardır. Yani belki bu standartlar ya da bu düzenlemeler öngörülmeyle gelişmeler ve söylendiği gibi o karbon ayak izlerinden çok daha ayrı bir noktaya belki koymamız gerekiyor çünkü normal televizyon ekranlarında da nasıl dolar kuru veriliyor, euro kuru veriliyor artık işte bu kriptoparaların kurlarının da verildiğini görüyoruz. O anlamda bir revizyon ihtiyacı sanırım illaki olacaktır.

Cemil Şinasi TÜRÜN - Öğretim Görevlisi
Boğaziçi Üniversitesi

Müsaadenizle bir ekleme yapabilir miyim Birsen Hanım? Ümmühan hocam sağ olsun çok güzel ortadaki değişik karmaşık şeyi biraz düzenledi. Çok net bir şey söyledi dedi ki dijital varlık diye yeni klas bir sınıf oluşturalım orda çok haklı, ona hak verdiğim bir husus var o da NFT denilen yeni bir klas var. Non-fungible token deniliyor. Bunlar bugün henüz daha ortalıkta gözüküyor ama biz tabi bunların teknolojisinin üretildiğini gördüğümüz için bunu burada söylemimiz lazım çünkü gelecekte bunlar çok büyüyecek. Mesela resim gibi, sanat eseri gibi tekil varlıkların veya üretilmiş olan karikatür gibi fikir ve sanat eserlerine tabii yaratılmış eserlerin, müzik eserleri olsun sinema eserleri olsun her birinin yaratıcısı üzerinde kayıtlı olacak blockchainde yaratıcısının üzerinde kayıtlı olabilecek NFT denilen bir unique token ihracı söz konusu. Bunlar hazırlandı yapılıyor hatta şu anda testi yapılıyor diyebiliriz. Yani sanat eserlerinin şu anda bu şekilde satışı yapılıyor. Daha önceden bunların muhasebeye kaydedilmesi belki daha sorunluydu bilemiyorum. O sizin daha iyi bildiğiniz bir konu. Ama şu anda ise sanatçılar bunları kendileri tekil tekil hepsi kayda aldıkları zaman bugün noterden yaptıkları işi blockchain'de yaptıkları zaman artık bunlar muhasebe kaydında değer olarak kaydedilebilir hale geliyorlar. Maddi duran varlıkta durmasını ben de destekliyorum ancak işletmenin faaliyetinde kullanılmayan diye bir tabir kullandı sayın hocam bende diyorum ki işletmenin faaliyetinde doğrudan doğruya kullanabildiği tokenize assetler var şuanda. Yani diyelim bir işletme elektrik satıyorsa kendi sattığı elektriği blockchain üzerine tokenize ettiği zaman doğrudan doğruya işleminin faaliyet alanı ile ilgili bir işleme konu oluyor bu token. Yani onu şuraya transfer ediyor buraya transfer ediyor, bunun bedeli bugün şu, bugün şu, şuna geçiyor, Ahmet'ten Mehmet'e geçiyor bunların hepsi yapıldığı için o işletmenin faaliyetinde kullanılmama şerhini lütfen bir daha gözden geçirin diyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN

Şeyh Edebalı Üniversitesi

Ben de bir şey söyleyeyim bu arada hemen. Uluslararası muhasebe örgütleri maddi olmayan duran varlık olmasını önemsiyorlar. NFT noktasında katılıyorum hocam. NFT noktasında maddi olmayan duran varlık olarak olabilir tabi ki.

Birsen NACAR - Moderatör

Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Yani açıkçası şimdi mevcut muhasebe düzenlemeleri açısından biz bu değerlendirmeleri yaparken stok mudur, maddi duran varlık mıdır? Hani en iyi yüzde yüz uyum sağladığı bir şey yok aslında bizde, gözlemimiz bu kripto varlıkların. Olabilecek en iyi eşleşme nedir şeklinde ele aldığımızda yüzde yüz maddi duran varlık ya da stok tanımına uyması sanırım şu etapta söz konusu değil. O yüzden belki de yeni regülasyonlara ihtiyacımız var. Çok uzatmadan ben sözü kurumumuz uzmanlarından Ercan beye vermek istiyorum. Mevcut düzenlemeler açısından ele aldık MSUGT'lar açısından. Ercan biraz sende bu konuya UFRS'nin bakış açısı nedir? Biz bu varlıkları UFRS'ler açısından baktığımızda tablolarımıza alabilir miyiz, varlık olarak kabul edebilir miyiz? Ümmühan hocamın bahsettiği bölümlerle sanırım bazı çatışmalarda olacak çok mükerrerliğe girmeden sende bu konuda bize bilgi verirsen çok seviniriz. Söz Ercan da.

Ercan AVUL

Kamu Gözetimi Kurumu - Uzman

Herkese merhaba. Ümmühan Hanımın da konuşmasında bahsettiği gibi burada esas soru kriptoparalar varlık tanımını karşılıyor mu, biz söz konusu kriptoparaları finansal tablolarımıza yansıtabiliyor muyuz? Varlık, geçmişteki olayların bir sonucu olarak işletme tarafından kontrol edilen mevcut bir ekonomik kaynaktır. Ekonomik kaynak, ekonomik fayda üretme potansiyeline sahip bir haktır. Bu doğrultuda tanımda üzerinde durulması gereken hususlar aşağıda sıralanmaktadır:

- 1) *“geçmişteki olayların bir sonucu olarak”*: Kriptopara edinimi, dağıtık defter teknoloji ağında gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanır (itibari para veya başka bir kriptopara karşılığında takas yoluyla edinilmiş olabilir, madencilik faaliyetinden kaynaklanabilir vb.)
- 2) *“kontrol”*: kriptoparayı elinde tutanın, ilgili varlıktan elde edilebilecek ekonomik faydaları elde etme ve başkalarının söz konusu faydalara erişimini kısıtlama hakkına sahip olduğunu söylenebilir.
- 3) *“ekonomik fayda üretme potansiyeline sahip bir haktır”*: kriptovarlıklara göre farklılaşmakla birlikte kriptoparaların değişim/takas değeri veya kullanım değeri vardır.

Zayıf kontrol, yetersiz gözetim, çalınma veya kara para aklama gibi şüpheli işlemlerde kullanılma ihtimali varlık tanımının kriterlerinden birini teşkil etmemektedir.

Kriptopara madenciliğinden ortaya çıkan gelirin de *Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve*'de (Kavramsal Çerçeve'de) yer alan gelir tanımını karşıladığını söyleyebiliyoruz. Söz konusu düzenleme uyarınca gelir, özkaynakta artışlara yol açan varlıklardaki artışlar veya yükümlülüklerdeki azalışlardır.

Tanımı karşılaması finansal tablolara alınması konusunda tek başına yeterli olmamaktadır. Kavramsal çerçeveye göre bu noktada esas olan şey, finansal tablo kullanıcılarına faydalı bilgi sunmaktır.

Kriptoparaların finansal tablolara alınmasının, madencilikle ilgili gelir giderlerin raporlanmasının finansal tablo kullanıcılarına faydalı bilgi sağlayacağı söylenebilir.

Genel olarak belirtmek gerekirse ihtiyaca uygun olan ve gerçeğe uygun sunumu sağlayan bilgiye faydalı bilgi denir.

İstisnaları olmakla birlikte, Kavramsal Çerçeve uyarınca varlık, yükümlülük, özkaynak, gelir ve giderler hakkındaki bilgilerin finansal tablo kullanıcılarının ihtiyacına uygun olduğu varsayılmaktadır. İhtiyaca uygun bilgi sağlamanın yanı sıra söz konusu bilginin gerçeğe uygun sunum da sağlaması gerekmektedir. Kriptoparaların, kriptopara madenciliğiyle ilgili gelir giderlerin finansal tablolara alınmamasının gerçeğe uygun sunum sağlamayacağı açıktır.

Sonuç olarak kriptoparaların, kriptopara madenciliğinden ortaya çıkan gelir ve giderlerin finansal tablolara alınması Muhasebe Standartlarına aykırılık teşkil etmemektedir.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Çok teşekkür ederiz Ercan. UFRS'ler açısından bahsettiğin gibi bu kriptoparalar hem varlık tanımını hem de muhasebeleştirme kriterlerini karşılıyor dedik. Peki biz bunları muhasebeleştiriyorsak, tablolarımıza alabiliyorsak biz bu kriptoparaları UFRS'ler açısından değerlendirdiğimizde nerede görebiliriz tablolarımızda bu konudaki yaklaşımı nedir standartların? Hem Samet hem Ercan ortak cevap verebilirlerse sevinirim.

Samet ARSLAN
Kamu Gözetimi Kurumu - Uzman

Tamam. Herkese merhaba. İsterseniz önce ben başlayayım daha sonra Ercan Bey devam etsin. Ben nerede muhasebeleştirilemeyeceğini söyleyeyim kısaca. Daha öncesinde de aslında biraz bu kripto varlık türlerinden çok kısa hızlıca bahsedeyim genel hatlarıyla, yani konumuz aslında kripto varlıklar ama uluslararası kuruluşlarda bu bağlamda konuştuğundan biz sadece bugün kriptoparaların muhasebeleştirilmesinden bahsediyoruz. Daha sonra IASB'nin konuya ilişkin yaklaşımı ne şekilde olmuş ve sonra sözü Ercan Bey'e devredeyim.

Şimdi aslında muhasebe açısından dikkat edilmesi gereken iki önemli nokta var. Birincisi bu kripto varlıkların kullanım amacı, ikincisi ise kripto varlığın değerinin nasıl belirlendiği.

Şimdi kripto varlık deyince, Ümmühan Hocam da dijital varlık olarak bahsetti ama, muhasebe camiasında kripto varlık üst tanım kriptopara da alt grup gibi kullanılıyor. Bitcoin ve Ethereum gibi kriptoparalar hocalarımın bahsettiği gibi kripto varlıkların alt grubunu oluşturuyor, herhangi bir düzenleme olmadan değişim aracı olması niyetiyle oluşturulmuş ve değerleri piyasadaki arz ve talebe göre belirleniyor. Bunların dışında aslında genellikle kullanılan ama bizim belki çok duymadığımız token şeklinde ve varlığa dayalı, sağlanan fayda, menkul kıymet veya bunların bir karışımı şeklinde oluşturulan kripto varlıklar da ortaya çıkmıştır. Sayacaklarımın hepsi blok zincir teknolojisine dayanıyor.

Örneğin, varlığa dayalı tokenlar blockchain teknolojisine dayalı dijital tokenlar olup değerleri blok zincirdeki herhangi bir şeye değil altın ve petrol gibi fiziksel varlıklara dayanır.

Fayda tokenları -utility tokenlar-, tokenı çıkaran işletmenin mal veya hizmetlerine erişim hakkı sağlıyor. Değeri ihraççının mal ve hizmetlerine olan talebe göre belirleniyor.

Bir de security tokenlar, yani menkul kıymet şeklinde olan tokenlar, Cemil hocam bahsetti, Tansel Hocam da bahsetti SEC düzenlemeleri var diye, bunlar da bunları ihraç eden işletmeden belli menfaatler elde etmeyi sağlıyor. Örneğin, değeri ihraççıdan nakit veya başkaca finansal araç sağlama, oy hakkı alma, kar payı alma hakkına bağlı olan tokenlardır.

Bugün aslında IASB de sadece kriptoparalarla ilgili bir düzenleme yapmış. Diğer kripto varlıklara girmemiş, çünkü diğerlerinde farklı sözleşmeler olduğu için muhasebeleştirme anlamında da farklı yönleri oluyor ve her bir işlem veya sözleşme ayrıca incelenmesi gerekiyor.

Ben kısaca IASB'nin yaklaşımından da bahsedeyim. Konu ilk olarak IASB'nin gündemine 2015 yılında giriyor ama o sıra kripto varlıklar konusunda çok hızlı değişiklikler ve fiyat dalgalanmaları yaşandığı için IASB herhangi bir aksiyon almayıp gelişmeleri izlemekle yetiniyor. Hatta o sıra IASB'nin gündemi bu dört büyük standart dediği IFRS 9 Finansal Araçlar, IFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat, IFRS 16 Kiralamalar ve IFRS 17 Sigorta Sözleşmeleri ile meşgul olduğu için aslında biraz da arka plana atıyor. Daha sonra 2018 yılında yine kurul gündemine geliyor. Bu sefer IASB diyor ki biz bunu Yorumlama Komitesine havale edelim. Bunu da bizim burada bahsettiğimiz gibi 3 soru şeklinde soruyorlar.

İlk soru mevcut standartlara göre biz bu kriptoparaları nasıl muhasebeleştiririz? İkinci soru böyle bir muhasebeleştirme ihtiyaca uygun bilgi sağlar mı? Üçüncü soru da, aslında sorular cevapların olumsuz olmasıyla ilerliyor, bu konuda yeni bir standarda öncelikli olarak ihtiyaç var mı?

IFRS Yorumlama Komitesi de 2019 yılında bir agenda decision yani bir komite kararı yayımlıyor. Burada sadece kriptoparaların elde tutulmasıyla ilgili muhasebeleştirme hususuna değiniyor. Aslında burada

pek bahsedilmedi ama Kurul Komiteye ICO yani initial coin offerings konusunda da bir soru soruyor. Yani nasıl ilk halka arz yapılıyorsa sermaye piyasalarında, kriptoparalarda da ilk coin arzı yapılıyor. IFRS Yorumlama Komitesinin bu soruya cevap vermemesinin nedeni de zaten bu ICO yapanlar genellikle IFRS uygulamayan şirketler olduğu için biz bu konuyu daha sonraya bırakalım diyor.

IASB yaklaşımında, yani kriptoparaların elde tutulmasına yönelik yaklaşımda kriptopara derken kastettiği şeyi söz konusu kararın başında şöyle vurguluyor: (1) Güvenlik için kriptografi kullanan, dağıtık bir deftere kaydedilen dijital veya sanal paralar ve (2) Yetkili bir otorite veya başka bir taraf tarafından çıkarılmamış paralar diyor.

Şimdi muhasebeleştirme konusuna gelirsek, ilk önce herkesin aklına özellikle muhasebeye uzak olanların işte adı kriptopara o zaman biz bunu para olarak dikkate alabilir miyiz? Buna üç şekilde yaklaşıyor aslında IASB. Birincisi, çok da açık hükümleri olmamakla birlikte kendi standartları açısından, ikincisi ekonomik açıdan, üçüncüsü ise yasal açıdan.

Konuyu IASB standartları yani IFRS'ler açısından değerlendirecek olursak; TMS 7 Nakit Akış Tablosundaki nakit tanımı; nakit işletmedeki nakit ile vadesiz mevduatı ifade eder şeklinde. TMS 32: Finansal Araçlar: Sunum standardının Uygulama Rehberi'nin 3'üncü paragrafında; para yani nakit bir finansal varlıktır ama hangi şartlar altında;

- Bir değişim aracını temsil ediyorsa. Kripto paralara baktığımızda evet belli mal ve hizmetlerin takasında yani değiş tokuşunda kullanılıyor ama çok yaygın bir şekilde kullanılmıyor. Yani bir değiş tokuş aracı diyoruz.
- Bütün işlemlerin ölçülmesi ve finansal tablolara yansıtılmasında esas teşkil ediyorsa. Yani böyle bir şey de mümkün değil hani biz kriptopara cinsinden sunulan bir finansal tablo bilmiyoruz, muhasebe kaydı da bilmiyoruz şu an için böyle bir durum mevcut değil. Aslında bu iki tanım paranın ekonomik anlamda değiş tokuş aracı olması ve hesap birimi olması (unit of account olması) hususlarına da denk geliyor.

Ekonomik açıdan bir husus daha var işte bu da değer koruma aracı olması. Bunu aslında bir türlü sağlıyor ancak diğer hususları sağlamıyor.

Nakitten bahsettik, nakit benzeri tanımını karşılıyor mu diye bakacak olursak standartlarda nakit benzeri; tutarı belirli bir nakde kolayca çevrilebilen ve değerindeki değişim riski önemsiz olan yüksek likiditeye sahip kısa vadeli yatırımlar olarak tanımlanıyor. Her ne kadar yüksek likiditeye sahip olsa ve kısa vadeli olarak kullanıyor olabilsek bile yüksek volatilititeye sahip olması nedeniyle değerindeki değişim riski çok fazla olduğundan kriptoparaları nakit benzeri olarak sınıflandıramıyoruz.

Peki işte hep yatırım gibi görüyoruz finansal araç olabilir mi diye düşündüğümüzde, aslında nakit ve nakit benzeri de finansal araç ama bunların dışında bir finansal araç olabilir mi diye değerlendirdiğimiz zaman, finansal araç tanımı da; bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda ya da özkaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan herhangi bir sözleşmedir diyor. Burada sözleşme olmadığı için karşı taraf da yok bu nedenle finansal araç olarak sınıflayamıyoruz. Burada tabi kriptoparalar özelinde konuşuyorum daha önce bahsettiğimiz gibi diğer kripto varlıkların bir kısmında sözleşme mevcut.

IASB aslında iki tür sınıflandırmaya izin veriyor, ben burada isterseniz sözü Ercan Beye bırakabilirim.

Ercan AVUL

Kamu Gözetimi Kurumu - Uzman

Samet üstadın da bahsettiği gibi, IFRIC (Uluslararası Finansal Raporlama Yorum Komitesi) tarafından 11-12 Haziran 2019 tarihinde yapılan toplantıda alınan kararda da kriptoparanın:

- a) TMS 38 uyarınca, elinde bulundurandan ayrılabilmesi ve bireysel olarak satılabilmesi veya transfer edilebilmesi ve
- b) TMS 21 *Kur Değişiminin Etkileri* uyarınca elinde bulundurana sabit ya da belirlenebilir tutarda para birimi alma hakkı vermemesinden dolayı

parasal olmayan maddi olmayan varlık tanımını karşıladığı belirtilmektedir.

TMS 38'e göre maddi olmayan duran varlık (MODV), fiziksel niteliği olmayan, tanımlanabilir, parasal olmayan varlıktır. MODV tanımının unsurları; belirlenebilirlik, kontrol ve gelecekteki ekonomik yararların varlığından oluşur. Bu kapsamda kriptoparalar maddi olmayan varlık tanımını karşılamaktadır.

IFRIC tarafından yapılan açıklama da belirtildiği gibi, kriptoparanın olağan işletme faaliyetleri kapsamında satış amacıyla elde tutulması halinde TMS 2 *Stoklar* (TMS 2) kapsamında muhasebeleştirilmesi gerektiği, **diğer tüm durumlarda** ise TMS 38 uyarınca muhasebeleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu açıklamadan kriptoparanın, değer artış kazancı elde etme amacıyla elde tutulması halinde dahi, maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

TMS 38'in revize edilmeden önceki halinde MODV: *"Mal veya hizmetlerin üretiminde veya tedarikinde, başkalarına kiralanmak üzere veya idari hizmetlerde kullanılmak üzere elde tutulan, fiziksel olmayan, tanımlanabilir parasal olmayan bir varlık"* olarak tanımlanmaktayken, yeni halinde bu tanımdan *"Mal veya hizmetlerin üretiminde veya tedarikinde, başkalarına kiralanmak üzere veya idari hizmetlerde kullanılmak üzere elde tutulan"* ifadesi çıkarılmıştır. Yani bir varlığı MODV olarak sınıflayabilmek için elde bulundurma amacı bir önem arz etmiyor.

Keza, TMS 38, BC5 hükmünde *"IASB, bir işletmenin bu özelliklere sahip bir kalemi elinde bulundurma amacının maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılmasıyla ilgili olmadığı ve bu tür tüm kalemlerin Standart kapsamında olması gerektiği sonucuna varmıştır."* ifadesine yer verilmektedir. Yani MODV tanımını karşılayan varlıkların elinizde bulundurulma amacının bir önemi olmaksızın (olağan işletme faaliyetleri kapsamında satış hariç) MODV olarak sınıflanmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

Kriptoparanın MODV olarak sınıflandırılması durumunda TMS 38'de yer alan ölçüm hükümlerinin, kriptoparanın yatırım amacıyla elde tutulmasının mantığıyla örtüşmediğini, kriptoparanın ekonomik karakteristiğini yansıtmadığını düşünüyorum. Zira TMS 38 uyarınca MODV'ler ilk kez finansal tablolara alınırken maliyet bedelleri üzerinden muhasebeleştirilmek durumundadır. Raporlama dönemi sonunda ise işletme ya maliyet bedeli üzerinden ölçmeye devam eder ya da gerçeğe uygun değer aktif bir piyasayla ilişkilendirilebilmesi halinde yeniden değerlendirme yöntemini benimser. Kriptoparayı maliyeti üzerinden ölçmenin standartların ölçüm hükümleri konusundaki mantığına uygun olmadığını düşünüyorum. Maliyet bedeli üzerinden ölçümde değer artışları finansal tabloya yansıtılamayacakken, MODV'ler TMS 36 *Varlıklarda Değer Düşüklüğü* (TMS 36) kapsamında değer düşüklüğüne tabi olduğundan, değer azalışlarının raporlanması gerekecektir. Özellikle uzun vadeli kriptopara yatırımında bu durumun gerçeğe uygun sunuma zarar verdiği kanaatindeyim. Yine sonraki ölçüm yöntemi olarak yeniden değerlendirme yönteminin seçilmesi durumunda ise kriptoparada meydana gelen değer artışları, daha sonra kar veya zarar olarak yeniden sınıflandırılmayacak şekilde özkaynaklarda raporlanmak durumundadır ve yine değer azalışlarının gerçekleşmesi halinde gider muhasebeleştirmek suretiyle karşılık ayrılması gerekecektir. Kriptoparalarını TMS 38 uyarınca ölçen işletmelerin sonraki ölçümde bir kısmının maliyet bir kısmının yeniden değerlendirme yöntemini seçmesi karşılaştırılabilirliği olumsuz etkileyecektir.

Kriptoparaya yapılan yatırımı, özkaynak aracına yapılan bir yatırımdan çok da farklı görmüyorum. TFRS 9 *Finansal Araçlar* (TFRS 9) uyarınca özkaynak aracına yapılan yatırımların hem ilk hem de sonraki ölçümde gerçeğe uygun değerleri üzerinden raporlanması esastır ve gerçeğe uygun değer farkları kar veya zarar yansıtılır. Bununla birlikte, sadece ilk kez finansal tablolara yansıtılırken seçilebilen bir opsiyona da yer vermektedir. Söz konusu opsiyon uyarınca özkaynak araçlarına yapılan uzun vadeli yatırımların gerçeğe uygun değer farkının, geri dönülemez bir şekilde diğer kapsamlı gelire yansıtılabileceği belirtilmektedir. Ayrıca gerek gerçeğe uygun değer farkı kar zarar yansıtılan gerekse gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan söz konusu yatırımlar TFRS 9 uyarınca değer düşüklüğü hükümlerine de tabi bulunmamaktadır.

Bu doğrultuda yeni oluşturulacak standartta TFRS 9'da özkaynak araçlarına yapılan yatırımlar için belirlenmiş olan ölçüm hükümlerinin baz alınabileceğini düşünmekteyim.

Burada değineceğim bir başka husus da kriptoparaları stok olarak sınıflaması da mümkün işletmenin. Olağan işletme faaliyetleri kapsamında satış amaçlı elde tutulan maddi olmayan varlıklar stoktur

ve TMS 2'ye göre muhasebeleştirilir. Bu doğrultuda olağan işletme faaliyetleri kapsamında satış amacıyla elde bulundurulan kriptopara da stok olarak değerlendirilecektir. Buna karşın MODV olarak muhasebeleştirilmesine benzer şekilde, kriptoparanın stok olarak muhasebeleştirilmesi durumunda da TMS 2'de yer alan ölçüm hükümlerine ilişkin bazı soru işaretlerinin ortaya çıktığını düşünüyorum.

TMS 2'ye göre stoklar, net gerçekleşebilir değerlerinin üzerinde bir tutardan raporlanamazlar. Bu doğrultuda işletmelerin raporlama dönemi sonu itibarıyla stokların defter değerleri ile net gerçekleşebilir değerlerini karşılaştırmaları gerekmekte, net gerçekleşebilir değeri aşan tutar kadar değer düşüklüğü karşılığı muhasebeleştirilmesini şart koşturmaktadır. Burada sorun teşkil eden husus, net gerçekleşebilir değerin işletmeye özgü bir değer olmasıdır. Diğer bir ifadeyle işletmenin varsayımlarına ve tahminlerine dayanmaktadır. Kriptopara için gözlemlenebilir piyasa fiyatları üzerinden belirlenecek gerçeğe uygun değerin, işletmeye özgü bir değer olan net gerçekleşebilir değere kıyasla çok daha gerçeğe uygun sunum sağlayacağı açıktır.

Yine maliyet değerine nazaran, diğer varlıklardan bağımsız olarak satılabilen ve doğrudan nakit akışı yaratan varlıklar için bir diğer ihtiyaca uygun ölçüm yönteminin, gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeri olabileceğini düşünüyorum.

Sonuç olarak gerek TMS 2 gerekse TMS 38 açısından değerlendirirken vurgulamak istediğim husus, ne TMS 2 ne de TMS 38, kriptoparalar dikkate alınarak oluşturulmuş standartlar değildir. Tanım olarak belli bir varlık grubuyla ilişkilendirebilmekle birlikte, uygulanabilecek ölçüm hükümlerinin, kriptoparanın niteliğiyle uyuşmadığını, yapılan yatırımın ticari mantığına karşılık veremediğini ve TMS 2 veya TMS 38 uyarınca gerçekleştirilecek ölçümlerin gerçeğe uygun değer üzerinden ölçüme kıyasla çok daha az ihtiyaca uygun bilgi sağlanabileceği kanaatindeyim.

Burada değinebileceğimiz bir başka husus, TMS 40 *Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller'e* (TMS 40'a) göre yatırım amacıyla, diğer bir ifadeyle sermaye kazancı, kira geliri veya her iki geliri de elde etmek amacıyla elde bulundurulan arsa ve binaların gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçüm opsiyonu bulunmaktadır. Buna karşın bu standardın kapsamı sadece arsa ve binalarla sınırlıdır. Yatırım amacıyla edinilen maddi olmayan varlıklar için de onların gerçeğe uygun değer yöntemiyle ölçülebileceği bir standart oluşturulabilir. Böylelikle yeni standartta yer verilecek ölçüm hükümleriyle kriptoparanın ekonomik karakteristiği örtüşecektir.

Değinilecek bir başka husus da TMS 8 olabilir. Bir işlem, olay veya koşula özel olarak uygulanan bir TFRS'nin bulunmaması durumunda işletme yönetimi, kendi muhakemesini takdirini kullanarak bir muhasebe politikasını geliştirir ve uygular. Söz konusu muhasebe politikasının:

1. Kullanıcıların alacakları ekonomik kararlar açısından ihtiyaca uygun olması
2. Güvenilir olması. Bu kapsamda:
 - a. İşletmenin finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak yansıtması,
 - b. İşlem, diğer olay ve koşulların yalnızca hukuki yapısını değil, ekonomik özünü de yansıtması,
 - c. Tarafsız, ihtiyatlı ve tüm önemli yönleriyle tam olması

gerekir.

İşletme yönetimi, kendi takdirini kullanırken, aşağıdaki kaynaklara başvurur:

(a) Benzer ve ilişkili konuları ele alan TFRS'lerde yer alan hükümler ve

(b) Kavramsal Çerçeve'de yer alan tanımlar, finansal tablolara alma kıstasları ve ölçüm esasları.

Burada tartışabileceğimiz husus, işletme yönetimi bu paragrafları baz alarak, benzer ve ilişkili konuları ele alan TFRS 9, TMS 40 gibi standartları dikkate alarak yatırım amaçlı edinilen finansal olmayan varlıklardan:

- a) Kısa vadeli elde tutulacak olanları gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan
- b) Uzun vadeli elde tutulacak olanları ise gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan

olarak ölçmesi ve raporlaması kabul edilebilir bir yaklaşım olur mu?

Söz konusu yaklaşımın benimsenmesi halinde ortaya çıkabilecek husus karşılaştırılabilirlik sorunu olabilir. Stok olarak değerlendirilmesi konusunda son olarak değineceğim husus, yine TMS 2'de yer alan bir konu. Kriptopara alım satım aracılık edenler, yani broker'lık yapanlar Kriptopara stoklarını satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer üzerinden ölçüp, değer artış azalışlarını kar zararda muhasebeleştirebilecekler.

Madencilik açısından konuyu ele almadan önce isterseniz Samet üstada sözü bırakabilirim.

Samet ARSLAN

Kamu Gözetimi Kurumu - Uzman

Aslında Ercan gayet iyi anlattı. Madencilik kısmına artık vaktimiz kalırsa gireriz. Konuyla ilgili herhangi bir düzenleme yok ama belli uygulamalar var. Ben sadece hep bahsettiğimiz gerçeğe uygun değer konusuna değinmek istiyorum. TMS 2 Stoklar standardının 3 (b) paragrafında aracı tüccarlar için satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değer, maddi olmayan duran varlıklarda da eğer yeniden değerlendirme modeli seçilirse yeniden bir gerçeğe uygun değer belirlenmesi yapılacak. Hatta biz başka bir uygulama yapacak olursak da örneğin finansal araçlarla ilgili gerçeğe uygun değeri sürekli kullanacağız.

Peki, bunu nasıl kullanacağız. Çünkü bizim gerçeğe uygun değer standardımızda üçlü bir hiyerarşi var. Bu üçlü hiyerarşi de kısaca seviye bir girdileri; aktif piyasadaki özdeş varlıkların kotasyon fiyatı. Seviye iki; doğrudan ya da gözlemlenebilir olan kotasyon fiyatı dışındaki girdiler. Seviye üç de gözlemlenebilir herhangi bir şey olmadığında çeşitli değerlendirme yöntemleri vasıtasıyla kullanılıyor.

Şimdi burada ortak bir yaklaşım yok. IASB kararında ve Yorumlama Komitesinde de bir boşluk var. Şöyle yapılıyor genel anlamda, eğer kriptopara direkt olarak bir fiat paraya çevrilebiliyorsa burada seviye bir girdisi yani aktif piyasadaki kotasyon fiyatı, piyasanın durumuna da bakılarak, alınıp gerçeğe uygun değer böyle belirlenebiliyor. Eğer kriptoparanın aktif bir piyasası var ama direkt olarak fiat paraya örneğin dolara çevrilmiyor başka bir kriptopara üzerinden fiat paraya çevriliyorsa; bu durumda belli işlem ücretleri olacağı için gerçeğe uygun değer hiyerarşisinde seviye ikideki hükümlere göre değerlendiriliyor. Eğer herhangi bir aktif piyasası yoksa burada durum biraz daha karmaşılaşıyor. Yani belli bir değeri var ama aktif piyasası yoksa bu durumda çoğumuzun bildiği üzere belli değerlendirme teknikleri uygulanıyor. Buna göre de gerçeğe uygun değer belirleniyor.

Aslında bir sorunlu konu da burada gerçeğe uygun değer nasıl belirleneceği, henüz konulmuş bir kural veya düzenleme yok. Benim söyleyeceklerim bu kadar.

Ercan AVUL

Kamu Gözetimi Kurumu - Uzman

İlgili otoriteler tarafından kriptoparayı yatırım amacıyla elinde bulunduranlar için bazı yönlendirmelerde bulunulmuş olsa da kriptopara madenciliği sonucunda edinilen kriptoparanın madenci tarafından nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğine ilişkin bir rehber bulunmamaktadır.

Kriptopara madenciliği, en temel tanımıyla, özel yazılım ve donanımlara sahip cihazların, karmaşık problemleri çözerek kriptopara transfer işlemlerini onaylaması ve bunun sonucunda yeni üretilen kriptoparayla ödüllendirilmesidir. Blokzinciri başarıyla oluşturan madencinin, bu faaliyeti sonucunda iki tür gelir elde edeceğini söyleyebiliriz:

- 1) Kriptopara yatırım ve transfer işlemlerini onaylaması ve bunun sonucunda yeni üretilen kriptoparayla ödüllendirilmesi (ödül kriptopara)
- 2) Kriptopara işlemlerinin taraflarınca, yapılan kriptopara yatırımının ve transferinin gerçekleşmesi için ödenen işlem ücretleri, diğer bir ifadeyle bu işlemlerin madenci tarafından doğrulanması ve onaylanması için işlemlerin taraflarınca ödenen kriptopara.

Bu arada, hiçbir taraf madencilik faaliyetine katılmak veya bu faaliyeti tamamlamak zorunda değildir. Yine başarı gösteren madenciye kriptopara sağlama konusunda belirli tek bir taraf yoktur.

Madenci dijital kodu veya hash'i her tahmin ettiğinde, işlemleri doğruladığında ve defteri yeni blokla güncellediğinde, ödül olarak kriptopara kazanır. Peki, bu miktar nereden geliyor ve bunu kim ödüyor? Hiç kimse, sistem bu şekilde ayarlanıp programlanıyor. Aslında ödül sistem tarafından oluşturuluyor.

Blok ödülü, belirli işlemlerle yeni bir blok oluşturma ve defteri güncelleme; yani aslında ağa (network'e) bazı hizmetler sağlama karşılığında alınan bir ödüldür. Bu doğrultuda bu blok ödülün muhasebeleştirilmesinde rehber olarak TFRS 15 *Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat*'ın (TFRS 15'in) alınması durumu ortaya çıkıyor; ancak gerçekten TFRS 15'in kapsamında ele alınabileceğini söylemek mümkün değil; çünkü, ortada ne bir sözleşme ne de bir müşteri var. Madenci, doğrudan algoritma tarafından ödüllendiriliyor. Bu yüzden TFRS 15'i uygulayamayız.

Bununla birlikte sonuçta blok ödülüyle aslında bir ekonomik fayda girişi söz konusu ve Kavramsal Çerçeve'deki gelir tanımıyla da uyumlu; dolayısıyla bu ödülün muhasebeleştirilmesi gerekir. Sonuç olarak gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülecek olan blok ödülü alındığı anda sonuç hesaplarına dahil edilmesi gerekir. Bu doğrultuda yapılacak kayıta, alınan kriptoparanın kullanım amacına göre MODV ya da stok hesabı borçlu, diğer gelirler hesabı alacaklı olarak muhasebeleştirilecektir.

Bir de işlem ücretleri unsuru var. İşlem ücreti, işlemi doğrulamak ve bunu bireysel işlem bloğuna dahil etmek için kazanılır. Bu nedenle ücretler, blokun bir bütün olarak doğrulanması karşılığında değil, çünkü blok ödülü bunu telafi etmektedir, ancak bireysel işlem için kazanılır.

Ayrıca, blok ödülünü madenciye ödeyen bir tarafın olmadığından, bu ödülün blok algoritması veya kriptopara biriminin temelini oluşturan program tarafından oluşturulduğundan bahsetmiştik. İşlem ücreti ise belirli ağ (network) katılımcısı tarafından ödenir.

Örneğin; bir kişi bir transfer işlemi yapmak istediğinde, transfer tutarının bir kısmı, bloku doğrulayan ve blok zincirine dahil eden madenciye gönderiliyor. Teknik olarak baktığımızda artık burada bir müşteri var diyebiliyoruz. Söz konusu müşteri bahsettiğim işlemde transfer işleminin gerçekleştirilmesini talep eden kişidir.

Burada dolaylı da olsa bir sözleşmeden de bahsedilebileceğini düşünüyorum; çünkü transfer işlemi doğrulandığında işlem ücreti madenciye ödenmek durumunda diyebiliyoruz.

Sonuç olarak, bu durumda TFRS 15'i uygulayabiliriz ve işlem ücretinin madenci tarafından, ifa yükümlülüğünün yerine getirildiği zaman; yani madenci işlemi onayladığında ve ücrete hak kazandığında hasılat olarak muhasebeleştirilmesinin TFRS 15'e uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Bir diğer konu da madenci tarafından katlanılan harcamalar. Burada iki yaklaşım söz konusu, bunlardan ilki yapılan harcamaların aktifleştirilmesi, bir diğeri ise doğrudan giderleştirilmesidir.

Kriptopara maddi olmayan varlık olduğu için, işletme içi oluşturulan maddi olmayan varlık mantığında giderek, geliştirme sürecinde madencinin yaptığı harcamaları aktifleştirmesinin mümkün olmadığını düşünüyorum. Zira, geliştirme harcamalarının aktifleştirilebilmesi için, TMS 38 uyarınca aktifleştirme koşullarının tamamının karşılanması gerekir.

Örneğin; geliştirme sürecinde maddi olmayan duran varlıkla ilgili, bu varlığa yüklenebilecek harcamaların güvenilir bir biçimde ölçülebilir olması gerekmektedir. Peki kriptopara madenciliğinde bu ne kadar mümkün? Çünkü gerçekte, yeni bloku oluşturmaya çalışan birçok madenci var.

Ayrıca, başarılı tahmin için katlanılan maliyetleri önceki tüm başarısız girişimlerden, tahminlerden ayırmanın pek mümkün olmayacağını düşünüyorum. Belirli harcamaların belirli kazançlara, o kazançları oluşturan faaliyetlere atfedilebileceğini düşünmüyorum.

Sonuç olarak madencilerin, kriptopara madencilik faaliyetleri kapsamında yapmış oldukları harcamaları, oluştukları anda kar veya zararda muhasebeleştirmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Madencilik kısmına da kısaca değinmiş olduk bence.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Her iki arkadaşımıza da çok teşekkür ediyorum ben UFRS'ler açısından konuyu değerlendirdikleri için. Aslına bakacak olursak öngördüğümüz bizim planladığımız süreyi biraz aştık. Ama herkesin sabrına sığınarak parantez açmak istediğim iki konu var. Bir soru Ümmühan hocama bir soruda Tansel hocama gidecek. Bu iki konudan Cemil hoca da bahsetmişti. Coin token farklarından. Tansel hocam bu farklar çerçevesinde bu coin ve token arasındaki fark, bunların raporlanmasını, muhasebeleştirmesini nasıl etkileyecek, bu konuda ne düşünüyorsunuz? Çok kısa değinirsek o konuya da çok sevinirim.

Tansel KAYA - Öğretim Görevlisi
Kadir Has Üniversitesi

Biraz önce aslında bahsettik ilk bölümde. Eğer bir projenin bir blok zincir projesi sadece kriptopara olmayı hedefliyorsa yani varlığın bir kişiden bir hesaptan diğerine taşımayı hedefliyorsa biz bir kriptoparadan bahsediyoruz. İngilizce karşılık coin. Coin dediğimiz şey bu. Ama birde bizim akıllı kontratlar akıllı sözleşmeler adını verdiğimiz bir kavram var. Bunu destekleyen platformlarımız var bunlardan bir tanesi de Ethereum. Ethereum diyor ki, eğer benim platformumda sen akıllı sözleşme yayınlamak bunları çalıştırmak istiyorsan bu benim Ethereum adını verdiğim tokena ihtiyaç duyacaksın bir nevi jeton, lunapark jetonu hakikaten iyi bir örnek. O makinayı çalıştırmak için ona ihtiyacımız var. Bu şekilde de yapılan akıllı sözleşmelerin en çok kullanılanı bahsettiğimiz gibi kriptoparaları taklit eden tokenlar ama bu platformun üzerinde varlar.

Bir de NFTlerden de demin bahsettik. Yani işte tapular olabilir, farklı sözleşmeler olabilir, borçlar olabilir. Bunları temsil eden tokenlar olacak. Bunlar kriptoparalarda coin ve tokenın farkı. Bizim öngörümüz Bitcoin uzun vadede bir değer aracı değer taşıma aracı olarak en azından önümüzdeki on yıl yaşamını sürdürecektir. Ama bunun haricinde diğer projeler hep token tarzında akıllı kontratlarla üretilecek ve sirkülasyona girecek eğer bakarsak stabil kriptoparalardan bahsettik bunların hemen hemen hepsi token tarzında. Bizim çok kullandığımız Tether var tam düzenlenmiş regüle edilmiş değil. Amerika da çok iyi regüle edilmiş USDC var bunlar hep klasik tokenlar. Hatta biz şuan kendi aramızda yüz tane katılımcı bir token bile üretebiliriz. Ve bunu maddi bir karşılık verdiğimiz sürece kendi aramızda kullandığımız sürece bir kıymeti olacaktır. Coin ve tokenın temel olarak farkı bu. Önümüzdeki günlerde de dediğim gibi belli birkaç kriptopara haricinde hepsini token tipinde görebileceğiz diye söyleyebiliriz. Sonda bir şey ilave edeyim bitireyim. Onu ya da diğer konuşmacılara böyle parantez olarak açayım onlar söylesinler. Madencilik faaliyeti deyince biz, o Bitcoin altını hatırlatıyordu ya bize o yüzden bir madencilik sözü var ama bizim Bitcoin, Ethereum tipindeki kriptoparalardaki alt yapı sağlama faaliyetine biz madencilik diyoruz. İleri dönük olarak bu kadar çok elektrik harcamayan yöntemler var. Onlarda da siz sermayenizi riske ediyorsunuz bunun karşılığında yine size bir şey ödeniyor. Ama yaptığınız şey yine o alt yapıyı sağlamak. O zaman sevgili Ercan hocamın söylediği gibi her tür altyapı sağlama faaliyetinden gelen ödüllere madencilik getirisi deyip kapatabiliriz.

Birsen NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu - Daire Başkanı

Teşekkür ederiz. Ümmühan hocam sizinle kapatalım isterseniz panelimizi isterseniz son soru. Gerçi bir sorum daha vardı o kısma biraz değindiğiniz için ve zamanda kalmadığı için onu atıyorum uluslararası kuruluşların bakış açısı şeklinde. Son olarak da bu işin vergilendirme konusuna çok kısa bir parantez açabilir miyiz? Vergilendirme boyutu nasıl olacak bunların?

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN
Şeyh Edebalı Üniversitesi

Tabi ki. Nalan hocam da dijital varlıkların ayrı bir başlık altında raporlanmasının uygun olacağı konusunda bize destek veriyor. Bu arada raporlama standartları açısından da farklı bir standardın oluşturulmasının bu tür problemlerin önüne geçilmesi noktasında daha faydalı olacağı konusunda bir mesaj yazmışlar.

Şimdi açıkçası ben çok vergi kökenli birisi değilim; ama bu webinar nedeniyle de vergi konusunda neler konuşulmuş neler tartışılıyor o noktada bir araştırma yaptım. Şimdi bu konuda yapılan çalışmalarda şöyle söyleniyor, Türkiye’de vergisel anlamda regülasyon açısından neler konuşuluyor, neler yapılıyor henüz çok net değil. Ama otoritelerin, BDDK olsun, Merkez Bankası ve ya Maliye Bakanlığı olsun bu konuda bir takım adımlar attıklarını hepimiz biliyoruz. SPK da bunun içerisinde; ama tabi vergilendirme boyutuyla Maliye Bakanlığı için içerisinde. Şimdi oradaki ortak görüş şu, bu bir gelir unsuru olarak, kriptoparalardan elde edilen kazançların tamamen vergiye tabi olacağı noktasında ortak bir kanı var; çünkü al sattan kaynaklı olarak bir fark vardır ve bunun da vergilendirilmesi gerekmektedir. Peki biz bunu hangi vergi grubu içerisine dahil edeceğiz sorusu var. Bu noktada da gelir vergisi kanunu açısından bakıldığında ticari kazanç mıdır yoksa menkul kıymet kazancı mıdır noktasında bir tartışma devam etmekte. Onunla ilgili de şöyle bir şey söyleniyor, ticari kazanç olarak nitelendirebilmeniz için bir kere ilgili faaliyetin süreklilik arz etmesi gerekiyor ve sınai, ticari bir faaliyet olacak ki bununla ilgili sürekliliğin olması gereksin. Bu noktada süreklilik kistasını çok iyi karşılamadığı düşünülüyor. Menkul kıymet kapsamında ya da diğer arazi kazançlar, değer artış kazancı veya arazi ticari kazanç olarak değerlendirilebileceği söyleniyor. Bununla birlikte menkul kıymet kazancı açısından bakıldığında ise değer artış kazancı olarak değerlendirilebileceği söyleniyor. Ama bununla ilgili de şöyle bir şey var, kriptopara alım satımından kaynaklanan kazançların değer artış kazancı kapsamına girebilmesi için kanunda sıralanan durumlara kripto varlık alım satım faaliyetleri gibi bir ibarenin de eklenmiş olması gerektiği vurgulanıyor. Burada açıkçası Amerika’da da olan bir kazanç türü var oda sermaye kazanç vergisi, Gain Taxes. Türkiye’de de böyle bir verginin getirilmesi noktasında da görüş ileri süren düşünceler var. Bu arada servet beyanı veraset intikal vergisi ile ilgili, bir gazete de bir kupür vardı. Bir kişinin kriptoparasının olması durumunda bu varislerine intikal edilebilecek mi ve bununla ilgili durum ne olacak şeklinde. Tabi ki kriptoparayla alakalı olarak eğer cüzdanının şifresini kimse bilmiyorsa bu noktada nasıl bir intikal gerçekleşecek gibi de sorular akla geliyor. Dediğimiz gibi burada regülasyonu yapacak olan kişilerin tamamen görüşlerine bağlı olarak gelişecek. Yine en çok merak edilen konulardan bir tanesi, geçmişe yönelik olarak elde edilen kriptoparalar üzerinden vergi tahsil edilebilecek mi sorusuydu. Ben bunu çeşitli uzman arkadaşlarımız ve yeminli mali müşavirlerle konuştuğumda ise normal koşullarda gelirin doğmuş olduğunu, gelir doğduğu için de verginin tahsil edilebileceğini söylüyorlar. Ancak bütün kanunlar ileriye doğru yapılır. Dolayısıyla geriye doğru olmaz. Fakat özellikle ceza hukukunda bu geriye doğru işleyebiliyor; ama özel hukukta çok geriye doğru işleme söz konusu olmayabiliyor. Fakat yine de tabi ki regülasyon yapacak olan otoritenin kendi inisiyatifi de bunda devreye girebiliyor. 2019 yılından itibaren elde edilen kriptopara gelirlerinin vergilendirilmesi noktasında söylentiden bahsediliyordu. Ama normal koşullarda regülasyonun tarihinden sonra elde edilen gelirler üzerinden verginin alınmasının mümkün olabileceği bunun da anayasal bir hak olduğu söyleniyor. Geriye doğru işletmenin de çeşitli koşulları var. Eğer daha önce elde edilen, tahsil edilen gelir vergisine konu olmuş bir değere atfedilerek regülasyon yapılırsa, bir menkul kıymet gibi ya da başka bir yatırım aracına atfedilen bir gelir gibi yasa taslağı çıkarsa, belki geriye doğru işletilebilir. Buna karşın bu, yeni bir regülasyon noktasında olursa, o zaman daha önceki yıllarda elde edilen kriptopara gelirlerinin üzerinden vergi alınamayacağı, bundan sonraki süreçlerde elde edilen gelirler üzerinden vergi alınacağı noktasında bir görüş var. Bekleyip göreceğiz. Henüz bu da çok netleşmiş bir konu değil. Ben teşekkür ederim.

Birsan NACAR - Moderatör
Kamu Gözetimi Kurumu -Daire Başkanı

Ben çok teşekkür ederim. Bu son sorumuzdu. Panelimizde oldukça faydalı bir panel oldu hem konunun teknik boyutunu hem de gerek yerel düzenlemelerin hem de uluslararası düzenlemelerin konuya bakış açısını değerlendirdiğimiz oldukça faydalı bir panel oldu. Ben tüm konuşmacılarımıza ve katılımcılarımıza sabrından dolayı çok teşekkür ediyorum, bizleri yalnız bırakmadıkları için. Umarım benzer bir programı bu pandemi süreci biter böyle zoom ortamında değil de yüz yüze gerçekleştirdiğimiz günleri de görürüz. Chat ekranında çeşitli sorularda var arkadaşlar cevaplayabildiklerini birebirde cevaplarırsa iyi olur, çünkü zamanı zaten aştığımız için burada alamıyoruz. Onlardan da ayrıca özür dilerim. Tekrar çok teşekkürler tüm herkesin, katılımcıların ağına sağlık. Görüşmek üzere başka ortamlarda. Hoşça kalın.

Öneriler

- 1) TMS 32'deki nakit, TMS 7'deki nakit benzeri tanımları revize edilebilir. Böylelikle kriptopara nakit veya nakit benzeri olarak finansal tablolara alınabilir. Nakit ve nakit benzerlerinin ölçüm hükümleri de kriptopara yatırımının mantığıyla uyumaktadır.
- 2) Nakit veya nakit benzeri tanımlarında kriptoparayla ilgili bir revize gerçekleştirilmemesi halinde, yatırım amacıyla elde tutulan arsa ve binaları ele alan ve gerçeğe uygun değer yönteminin ölçüm yöntemi olarak seçilebildiği TMS 40'a benzer bir düzenlemenin, yatırım amacıyla elde tutulan maddi olmayan varlıklardan olan kriptoparalar için oluşturulabileceğine kanaat getirilmiştir. Böylelikle gerçeğe uygun değeri gözlemlenebilir verilerle tespit edilebilen kriptoparaların gerçeğe uygun değerleri üzerinden raporlanmasıyla çok daha gerçeğe uygun sunum da sağlanmış olacaktır.
- 3) Nakit veya nakit benzeri tanımı değiştirilmeden kriptopara kavramının ayrı bir finansal araç olarak belirlenmesi ve ölçüm hükümlerinin belirlenmesinde TFRS 9 uyarınca özkaynak araçlarının ölçümünde kullanılan yöntemin baz alınması bir başka önerimizdir. Böylece kısa vadeli yatırım amacıyla kriptopara yatırımında bulunan kişiler ilgili varlıklarını gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan olarak raporlayacakken, uzun vadeli yatırım amacıyla kriptopara edinenler ise ilgili varlıklarını gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara ya da diğer kapsamlı gelire yansıtılan olarak raporlayabileceklerdir.
- 4) Maddi olmayan varlığın TMS 2 kapsamında değerlendirilmesini gerektiren "olağan iş akışı içinde satılmak üzere elde tutulan" ifadesine açıklık kazandırılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda ne tür faaliyetlerin, işletmenin olağan iş akışı içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler olarak değerlendirilebileceği açıklanmalıdır. Bir faaliyetin işletmenin olağan iş akışı dışında gerçekleştirilen bir faaliyet olarak değerlendirilmesi için hangi niteliklere sahip olması gerektiğine yönelik açıklayıcı bilgi ve örneklerin oluşturulmasının yararlı olabileceği değerlendirilmektedir .